

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — De Afdelingen der Vereeniging. — Premie: Insulinde Kalender. — Amsterdam-Batavia door de lucht. — De huidige stand der wereldluchtvaart, Nederland's aandeel en beteekenis daarin. — Voortschrijdende denkbeelden — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der afdelingen. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — Met pensioen. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Mutatiestaat van 24 September tot 1 October 1930.

De afdelingen der Vereeniging

De leden onzer Vereeniging en ook zeker velen van hen die, buiten dezelve, haar Orgaan, het K. W. lezen, zullen met ingenomenheid kennis genomen hebben van het bericht in een der vorige no.'s, dat in Curaçao de eerste Overzeesche afdeling opgericht is geworden.

De Vereeniging telt dus thans 17 afdelingen. Rekening houdende met omstandigheden van verscheiden aard is dit een niet onbelangrijk aantal. Zal evenwel de nitgroei der Ver. zich voltrekken overeenkomstig de verwachting welke het H.B. daarvan koestert, dan zullen er in Nederland nog veel meer afdelingen gevormd moeten worden. Zoo zijn er geene — om maar enkele plaatsen te noemen — in Leeuwarden, Assen, Den Bosch, Maastricht, Middelburg, Gouda. Mocht men beweren, hetgeen wel geschiedt, dat in die steden de belangstelling voor de Indië ontbreekt, dan is dit inderdaad juist het meest doorslaand argument voor een vertegenwoordiging van Oost en West aldaar. Immers, waar ze niet bestaat, moet ze opgewekt worden. Deze thesis is hier al zoo herhaaldelijk uitgewerkt geworden, dat dit thans kan worden nagelaten; alleen zij hierop gewezen dat de oprichting eener afdeling, waar ook, verzekerd is zoodra iemand, beziel met werkelijke belangstelling voor de zaak en met den vasten wil tot slagen, zich hiervoor eenige moeite getroosten wil. Zoodra er is de rechte man op de rechte plaats.

Hij melde zich aan; de steun van het H.B. is hem bij voorbaat toegezegd.

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereeniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgelooft — voor zoolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender 1931 (Uitgave Weenenk en Snel, 's Gravenhage).

Zoodra de kalender, bewerkt en van foto's voorzien door den heer dr. W. G. N. v. d. Sleen te Haarlem, in den handel voor f 3.50 verkrijgbaar, gereed is, zal hiervan mededeeling geschieden in dit blad.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar.

Amsterdam-Batavia door de lucht

De geregelde luchtpostdienst Amsterdam-Batavia is op 25 September jl. geopend. Men heeft er in alle bladen geestdriftige artikelen over kunnen lezen en het is vanzelfsprekend, dat het Hoofdbestuur van „Oost en West” van harte deze nieuwe verbinding, welke zoo schitterend past in het kader der Rijkseenheid-gedachte, toejuicht. Bij het vertrek van het eerste vliegtuig in den vroegen morgen van 25 September, was dan ook de heer v. d. Brugh, de algemeen secretaris onzer vereeniging,

W. J. M. SIMONIS'
BEDDENMAGAZIJN
GROENMARKT 34
TEL. 14420 DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE
LEDIKANTEN - MATRASSEN - DEKENS
Onze „PHOENIX” Matrassen (Gedep.) overtreffen elk ander soort in aangename ligging en soliditeit. Honderden tevredenheidsbetuigingen ter inzage.

5094

als haar vertegenwoordiger op Schiphol aanwezig. Wij meenen, dat het welhaast overbodig mag heeten, bij onze lezers er nog op aan te dringen toch vooral hun correspondentie met Indië per luchtpost af te doen. Van het groote belang ervan zal ieder onzer wel overtuigd zijn.

De huidige stand der wereldluchtvaart Nederland's aandeel en beteekenis daarin

door
E. SCHMÜLLING.

Wat Afrika betreft, zij er aan herinnerd, dat dit werelddeel thans nog bij Amerika en Australië wel sterk ten achteren is, maar dit zal spoedig ten goede veranderen. Van groote lijnen als zuiver Afrikaansche bestaan thans alleen die van de Congomonding over Matadi Z.O.-waarts naar het rijke kopergebied van Katanga, en door indienststelling van steeds meer deugdelijke vliegtuigen, niet in beteekenis is verminderd en zulks ondanks het feit, dat in 1929 de Benguellaspoorweg door het uitgestrekte Angola heen, is in bedrijf gesteld tusschen Lobito en Katanga. De tweede lijn is die van Kaïro naar Khar-toem, lang 2000 K.M., de derde is die van Kaapstad naar Pretoria, lang 1400 K.M. Met de zijlijn Kaapstad—Fort Elisabeth—Durban.

De 3400 K.M. lange, dus formidabele lijn van Oran over Casablanca Z.W.-waarts door de Kustlanden, over St. Louis tot Dakar, kan niet als eigenlijke Afrikaansche lijn worden aangemerkt, daar zij deel uitmaakt van de wereldlijn Toulouse—Alicante—Oran—St. Louis—Kapverdische eilanden—Fernando Corona—Natal in Brazilië en verder naar Buenos Ayres als reeds aangegeven. Deze wordt door de *Aeropostale* gedreven, is ruim 11000 K.M. lang en brengt den mailtijd Toulouse—Buenos Ayres, terug van 23 tot 8 à 9 dagen, ofschoon het gedeelte van de Kapverdische eilanden tot F. Corona nog door snelvarende schepen geschiedt. Maar men kan er zeker van zijn, dat bij de snel voortgaande toeneming der watervliegtuigen in deugdelijkheid en betrouwbaarheid, men denke o.a. aan de Dornier-wal en Superwal en vooral aan den Do X, de regelmatige overvlieging van dien betrekkelijk geringen afstand van 2600 K.M., binnenkort geen groot bezwaar meer zal opleveren en wel ongeveer gelijktijdig met de inbedrijfstelling der wereldlijn Londen—Melbourne, deze dienst, hoogstwaarschijnlijk met watervliegtuigen, zal worden ingesteld, dus als waardige tegenhanger daarvan ook de lijn Parijs—Buenos Ayres zal beginnen, en in het geheel lang bijna 12000 K.M.

Wat zich reeds sinds drie jaren als eene zaak van de allernaaste toekomst begon af te teekenen, is thans aan hare verwezenlijking toegekomen; dat is de tweede van Londen uitgaande wereldlijn, n.l. die

M. J. VAN DER VELDE
DUINSTRAAT 6-8
SCHEVENINGEN
TELEFOON 50016

RIJ-ONDERRICHT
• HANDEL IN •
LUXE PAARDEN
PENSIONSTALLING

5367

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag
Telefoon 32739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort
Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden
— Waterbehandeling —

5483

SCHRIJFMACHINES.
Nieuwe en gebruikte Schrijfmachines, ook Reismachines vanaf f 25.— leveren wij met volledige garantie. — Alle reparaties, met origineele onderdeelen, vlug en billijk. — Verhuren van machines vanaf f 7.50 per maand. 5428

AMERICAN TYPEWRITER TRADE
RIJSWIJKSCHEPLEIN 34a, DEN HAAG — TELEF. 14231

P. G. C. HAJENIUS
OPGERICHT 1826 5467
AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE
Rokin 92/96 Noordeinde 64

**SIGAREN
SIGARETTEN, TABAK**

Fa. J. H. van Andel
Huishoudelijke Artikelen.
- Electriche Apparaten - 5432
Electro Vapour Radiatoren. G. E. Koelkasten
Willemsparkweg 30, Tel. 25882, A'dam Z.
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

GRONINGEN

NOORDERKWEEKSCHOOL

„ABEL TASMAN” te DELFZIJL

Aan Ouders worden alle mogelijke inlichtingen verstrekt door den Directeur, voor plaatsing van hun zoon op bovengenoemde school.

(Leerlingen zijn intern). 5406

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

NIJMEGEN

Piano's, Vleugels, Autopiano's, Harmoniums ook gebouwd voor de Tropen — Vraagt offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT

BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562

NIJMEGEN 5179

LEIDEN

Fa. P. S. ANES, Brandstoffenhandel

Contractante der Staatsmijnen in Limburg

Verkoop van uitsluitend EERSTE KWALITEITEN Brandstoffen 5174

OUDE HEERENGRACHT 19, LEIDEN. TEL. 587

N.V. „MEUBELKUNST”

MODERNE WONINGINRICHTINGEN „Indanthren” Meubel- en Gordijnstoffen

Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect. Eigen fabriek. — Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.

Toonkamers: 5484

WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TEL. 524

FIRMA M. KOERT - LEIDEN

J. RAVESTEIN

PIETERSKERKGRACHT 16 - Telef. 1055

Architectuur 5177

Aannemer v. Bouwwerken - Timmerwerken

UTRECHT

N.V. v.h. J. E. WEENINK - Utrecht

Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool

Beveelt zich beleeft aan voor de leveranties van KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES GEDISTILLEERD — WIJNEN — LIKEUREN DONKERE GAARD 6-8 — TELEF. 10110

Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen

5185

Werk acht uur nauwgezet en maak u geen zorgen en mettertijd zult ge misschien patroon worden, twaalf uur werken en alle zorgen hebben. (De Zakenwereld.)

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER

Aannemers - Timmerlieden - Metselaars Taxatie 5184

Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud

TELEF. 10633 EN 10084

BREEDSTRAAT 28-30 — UTRECHT

KAWEE'TJES

ARNHEM

M. VAN DEN BRAND, gepens. Hoofdonderw. M.U.L.O., Pontanuslaan 83, Arnhem, ruim huis nabij Sonsbeek, wensch in zijn gezin een paar Indische kinderen, op te nemen.

Referentie: Mr. J. HUGES, Arnhem. 5471

LUXE KOPER- EN TINWERKEN

Firma J. GRUTTERINK, Rijnstraat 7

ARNHEM.

Electrische Lampen en Luxe Huishoudelijke Artikelen. (5389) Telefoon 23529.

APELDOORN

Magasin de Nouveautés v/h. Gebr. Levy **APELDOORN** 5332

Dames- en Kinderconfectie - Mode-artikelen & Tricotage - Corsetten - Handwerken &

FIRMA T. TEN BOSCH

Hoofdstraat 135 Gevestigd 1878 **APELDOORN** 5526 Telefoon 132

MODERNE OPTIEK

Staalwaren. — Artikelen voor Ziekenverpleging

STEENKOLENHANDEL D. Rijken, Osseveldweg 19. Tel. 1138

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”, Giro 104627. 5459

STOOMVERVERIJ en CHEMISCHE WASSCHERIJ „DE VELUWE”

FIRMA W. H. T. KÖPCKE & Zn., APELDOORN Opericht 1917 5411 TELEFOON 821 BRINKLAAN 33

NIJMEGEN

FIRMA C. KNIJFF & ZOON KLEEDING NAAR MAAT

JOHAN VIJGHSTRAAT 21 — TELEFOON 756

NIJMEGEN

STALEN OP AANVRAGE 5334

RIJSWIJK (Z.-H.)

Banketbakkerij „PONSEN”

Bestellingen voor feestgelegenheden extra korting. f 10.— aan bons geeft recht op een tablet chocolade à f 1.— TELEFOON 10529 5282 RIJSWIJK, Heerenstraat 52 — Telefoon 18062

HILVERSUM

H.H. Leden koopt bij C. VAN DEN AKKER

RIJWIELMAGAZIJN „SERVA” 5365

Telefoon 2913 - Simon Stevijnweg 4 - Hilversum

Vakkundige reparatie Vraagt onze speciale conditie

HILVERSUM

NOORDMAN kleedt U beter

BUSSUM

5414

ROTTERDAM.

STOOM- WASCH- EN STRIJKINRICHTING

voor Overhemden, Boorden, Manchetten, Fijne Damastin, Tafelkleeden, Gordijnen, Tricot-Goederen (Systeem Jaeger) enz.

BANIERSTRAAT 60a — Telefoon 41889

Beveelt zich beleeft aan bij Indische families. C. MOLUN. 5283

BREDA.

A. DE KONING & ZOON - GINNEKEN

— DESKUNDIGE TUIN-ARCHITECTUUR. — AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN Rotstuinen — Borders — Flagstons Tuinpaden Artistiek Bloemwerk — Speciale Cacteeën Cultuur MOLENSTRAAT 9 5265 Telefoon 1499 (Breda)

P. A. VAN DONGEN

Giro No. 123452 **BREDA** 5272 Karrestraat 22 Interc. Telefoon 63

Handel in Oesters, Visch en Comestibles

Fongers Rijwielen — Van Delft's Kinderwagens Jaarsma Vulcana Victoria Haarden — Luxe Artikelen

CHARLES JONKERS 5271

FIRMA JOS. JONKERS & ZOON **BREDA** HAAGDIJK 3 — TELEF. 24

DE FIRMA WOLTERBEEK-SMITS

N. GINNEKENSTRAAT 33 BREDA

Beveelt zich beleeft aan voor levering van alle Indische Artikelen en Comestibles, alsook voor volledige Indische Rijsttafels. — Telefoon 199. 5276

Kleermakerij Louis Simons

Groote Markt 48 - BREDA - Tel. 1765

Specialiteit in Gala-Kleeding en Oost- en West-Indische Uitrusting Elegante Coupe 5397 Lage Prijzen

Tel. 1923 **TE BREDA** Tel. 1923

is het van ouds bekende adres voor solide Rolluiken, Jalouziën en Zonneschermen

Firma G. v. d. VELDEN

Alle voorkomende reparatiën.

Kantoor en Fabriek Haven 11-11a. 5548

Firma H. van Besouw

MARKT 27. - Tel. 504. - BREDA.

Oud solied adres voor 5545

Tropen Uitzetten.

Vraagt prijscouranten of bezoek.

AMSTERDAM

Kunsthandel JACQUES AA

Vijzelstraat 105. — Telefoon 30798. — Amsterdam. Origineele Schilderstukken, Etsen, Pastels, van bekende Meesters, w.o. Hobbe Smith-Garf, Versteeg, Martin Monnikendam etc. — Vakkundige, gratis verpakking voor de tropen. 5525

Familie Pension GEELHUIJSEN

STADHOUDERSKADE 131, AMSTERDAM. - Tel. 25668.

Ruime kamers op 1en stand, uitst. keuken. K. en w. str. w. badk. Prijs v.a. f 4.— p. p. d. Fam. red. 5461

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

Hoeden - Mantels - Japonnen

L. AUÉ (v.h. Maison Henri) 5485

Keizersgracht 770 — AMSTERDAM — Tel. 46749

(Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”)

Gimmy N.V., Rozengracht 57 A'dam, Telef. 33566

Neerlands' grootste Radio- en Gramophoonhuis

Ruime keuze - Gemakkelijke condities 5491

Uitsluitend voor de leden en lezers van dit blad biedt de Firma T. VAN OOSTEN, Wittenstraat 182, Tel. 81220, onderstaande brandstoffen tegen zomerprijzen aan: prima Wales Aberpergum Anthraciet ²⁰/₃₀ of ³⁰/₅₀ à f 3.30 p. H.L. of prima Belg. „Oost en West” „ ” à f 2.85 p. „Leden van „Oost en West” een extra korting. 5499 Levering franco bergplaats.

Speciale Opleiding voor de Middelbare Scholen

geeft de Neutrale School te Amsterdam (C) Keizersgracht 385. — Klassen van 12 leerlingen; Zeer geschikt voor kinderen van leden „Oost en West” Inl. bij den Directeur H. SCHOEN. — Tel. 26454. 5550

LEIDEN

Het solide adres voor: Haarden — Kachels — Kinderwagens Lampen — Gascomforen en Gasfornuizen enz. Nieuwe Rijn 24, Tel. 2525 en Haarlemmerstraat 235, Tel. 1353. W. ZAALBERG — LEIDEN. 5251

Bloemenmagazijn C. KRIEST
Korevaarstraat 6, LEIDEN — Telefoon 1508
Smaakvol en goed verzorgd Bloemwerk
Grafkranen 5252 Bruidsbouquetten

AMERSFOORT

Stoomwasscherij „DE HOOP“
(GEBR. NIEUWLAND) 5300
Tel. no. 170. AMERSFOORT.
Beveelt zich beleefd aan bij Indische Familien.

Fa. OOSTERVEEN

Langestraat 42 — Telefoon 77
Het meest gesorteerde Magazijn van: 5541
KRUIDENIERSWAREN, COMESTIBLES, DELICATESSEN,
FIJNE VLEESCHWAREN, INDISCHE ARTIKELEN.

DEVENTER

Moderne Woninginrichting
Firma W. EBENAU & ZOON
Brink 69 - DEVENTER - Tel. 1013
— Begrotingen gratis — 5361

UTRECHT

Banketbakkerij en Lunchroom
F. J. KEERS 5358
Vreeburg 15. Tel. 10476. UTRECHT

Firma Wed. F. C. BAKKER
WIJNHANDEL — LIKEURSTOKERIJ
Oude Gracht 88 b. d. Viebrug
Telefoon 10456 5357 UTRECHT

ALMELO

Tel. 270 **KOLENHANDEL** Tel. 270
Firma A. VREELING, Winkelsteeg 3—3a
ALMELO 5385
Alleenverkoop van Langenbraun Anthraciet en Eierkolen
Tel. 270 **Vraagt offerte** Tel. 270

Kaapstad in 9 dagen in plaats van thans in minstens 18 zal bereiken. Deze dienst zal in het begin van 1931 ingevoerd worden met landvliegtuigen tot de Middellandsche Zee, met vliegbooten over deze tot Heliopolis, de luchthaven van Caïro, en dan van hier zuidwaarts over Khartoem, Fashoda, Oeganda, Tambora, Broken Hill, Pretoria naar Kaapstad, met o.a. de zijtakken Johannesburg—Durban, en die naar Sansibar, Br.-Somaliland en Aden.

Voorts zal door België een lijndienst in 1931 geopend worden vanaf Antwerpen over Parijs of Dyon—Perpignan—Barcelona—Alicante of Cartagena—Oran—Timboektoe (of Tsjadmeer), Nigerie—Kameroc—Leopoldville, hoofdplaats van het Belgische Congogebed. Zulks gaat in samenwerking met Frankrijk, gelijk wel vanzelf spreekt, want die lijn zal ook de Brazzaville, hoofdplaats van het aangrenzende Fransche Congogebed aandoen en over Katanga Mozambiek voortgezet worden naar Madagaskar, dat is dus de wereldlijn Brussel—Parijs—Tananariva.

Wat Azië betreft zij gewezen op de Britsch-Indische voornemens, om binnenkort de luchtlijnen aanmerkelijk te vergroten; als eerste stap kan daarvoor beschouwd worden de in begin van 1930 geopende lijn Karachi—Delhi en eertlang over Allahabad te verlengen naar Kalkutta—Singapore. Het is bevreemdend, dat er tot dusverre nog niets vernomen is van de schepping eener lijn van Karachi naar Bombay, die toch zoo voor de hand lijkt te liggen, daarbij nog korter is dan het 1100 K.M. lange stuk naar Delhi. Maar de sluier van dit geheim zal wel spoedig gelicht zijn en dan zelfs ook nog wel over de voortzetting daarvan naar Madras en Ceylon, gevolgd door eene kortere verbinding van Karachi naar Kalkutta en van Bombay naar Kalkutta.

Naast de activiteit der Soenda-eilanden zij gewezen op de Fransche luchtlijnen in Indo-China en Annam, op de Japansche, wier diensten zich behalve binnen het vrij uitgestrekte Japansche gebied, reeds uitstrekken over zee naar Seoel, Moekden, Dayren en Shanghai. Waren de politieke verhoudingen in China vaster, steviger en doorzichtiger, dan zouden er ook reeds lijnen bestaan naar Wladiwostok, Peking en Nanking. De Sovjet Unie heeft echter in wijs en redelijk eigenbelang ook wel volkomen verklaarbaar en begrijpelijk, zoowel in voorbeelden, als in voltooienden zin, tot dusverre wel het meest gedaan op het gebied van lange afstands- en transcontinentale lijnen, zoowel in Azië op zichzelf als in verband en in aansluiting met Europa. Nu is het daarmee wel wat zonderling toegegaan. Onwillekeurig denkt men daarbij aan het

gezegde, een huis beginnen te bouwen met het dak, in dit geval begon men met verafgelegen- of zelfs randgebieden en verbond die later met het centrale stelsel of met het geweldige centrum, n.l. Moskou.

Die randgebieden zijn:

a. Het Perzische lijnennet vanuit Teheran als middelpunt, zoo in vier richtingen gericht, dat men spreekt van „het kruis van Teheran“:

b. Het gebied van het Baikalmeer met de hoofdplaats Irkoetsk, vanwaar met N.-O.-waartsche hoofdrichting de lijn naar Jakoetsk aan de Lena in bedrijf is en die over deze kolossale lengte van 1600 K.M. ook in den grimmigen winter dienst blijft doen; en door een zijtak naar Bodaibo met de goudvelden verbonden is; Z.-O.-waarts vindt men de lijn naar Urga in Mongolye;

c. Het gebied ten Z.-O. van het Aralmeer met als voornaamste plaats Taschkent en zich uitstrekend tot Perzië en Afghanistan, welker hoofdplaats Kaboel van Taschkent over Terme, bereikbaar is. Met Perzië bestaat echter geene verbinding, evenmin W.-waarts met de Kaspische zee. Dit is het Irangebied;

d. Het Oostelijke Toerkestan ten Z. van het Balkasj-maar; daar bestaat eene lijn van Semipalatinsk Z.-waarts tot tegen den reusachtigen Tiansjanketen aan.

Nu is het eigenaardige, dat a. van begin (n.l. 1927) af aan over Pehlevi met Bakoe en vandaar over Charkow met Moskou en dus Europa verbonden is geweest over de Ukrainische lijn Moskou—Bakoe (zeer groot oliecentrum) en sinds 1929 ook door de lijnen naar Bagdad en Boesjir met de bekende Engelsche lijn Kaïro—Karachi en met de toekomstige Nederlandsch-Indische postlijn verbonden is. Perzië is dus volstrekt geen afgelegen land meer; wat nog ontbreekt is alleen de verbinding van Teheran O.-waarts over Mesjed naar Toerkestan.

b. en c. hebben 5 en 2 jaar als het ware „in de lucht“ gehangen, met d. is dit nog het geval, en zoo niet, dan is er eerst sinds 1930 een eind aan gekomen.

In 1926 werd n.l. de lijn van Moskou naar Kasan in bedrijf gesteld en in 1927 en 1928 voortgezet naar Omsk en Novo Sibirsk; in 1929 werd Irkoetsk bereikt en men kan zeggen, dan vanaf 1929 het Boven- en Midden Lenagebied en Mongolye met Europa in snelle verbinding zijn gekomen. Deze beide zijn gebieden zonder spoorwegen; maar het beoep der luchtlijn Moskou—Irkoetsk valt vrijwel samen met dat der Transsiberische spoorbaan. M. a. w. er ontbreken aan den p.l.m. 7500 K.M. langen afstand Londen—Irkoetsk—Oerga nog slechts 1200 K.M. tot Peking, 1400 tot Tientsin, 2100 tot Nanking aan of dicht bij den Stillen Oceaan; over Russisch- en Mandsjoerisch-gebied is het ontbrekende stuk, n.l. over Charbin tot Wladiwostok echter 2400 K.M.*)

Het is te betreuren, dat men tot dusverre om meer dan ééne reden niet kon geraken tot eene samenwerking voor eene transsiberische luchtlijn, t.w. tusschen de Sovjetrepubliek eener, Duitschland, China, Japan en Mandsjoerije anderzijds: vooral de Sovjets schijnen hierin eigenbzig en eigenbanig te zijn, waardoor o.a. verdraging tusschen Duitschland en China, zelfs al ware zij reeds geratificeerd. Maar men kan met vrij groote zekerheid voorspellen, dat ook deze laatste hinderpaal zijn belemmerende werking niet meer zoo lang zal doen gevoelen, want het wederkeerige belang van de Sovjets, om Wladiwostok door Mandsjoerije, Dayren door Japansch-, Tientsin door Chineesch-gebied te bereiken, is zoo voor de hand liggend en vanzelfsprekend, dat men er met groote zekerheid op rekenen kan, dat ongeveer gelijktijdig met de opening der lijn Londen—Melbourne, ook die van Londen—Tokio zal plaats hebben, lang over Wladiwostok in rechte lijn 9400 K.M. in slechts 5 dagen. Amsterdam—Irkoetsk vordert slechts volgens de officieele dienstregeling van 1930 72 uur; want over de zeer uitgestrekte vlakke gedeelten zal, zooals de Zeppelin dat op zijne wereldvlucht deed en men het ook voor de Sahara voornemens is, 's nachts gevolgen kunnen worden, gezweven van zekeren waardevollen rugsteun, die de Transsiberische baan reeds op zichzelf is en die nog verbeterd worden kan.

Wat nu het bij c. bedoelde Irangebied betreft, dit is sinds 1929 met Moskou verbonden door de luchtlijn Taschkent N.-W.-waarts over Tsjelkar aan het Aralmeer, Orenburg en Samara, zij heeft haar beoep langs de vóór den wereldoorlog geopende spoorlijn Taschkent—Orenburg—Moskou. Wat ten slotte de lijn in O.-Toerkestan in het gebied van het Balkasj-maar van Dajrkent over Alma-Ata tot Semipalatinsk betreft, lijdt het geen twijfel, of deze p.l.m. 1000 K.M. lange geïsoleerde lijn, in nauw verband met, als rechtstreeksch gevolg van de, in het voorjaar 1930 geopende z.g. Turk—Sibirsk-spoorweglijn, lang p.l.m. 2400 K.M. zal zoowel N.-waarts naar Novo-Sibirsk, waar deze spoorlijn van de transsiberische aftakt, als W.-waarts naar Ksyl-Orda, waar zij van de Taschkent-Orenburg

hoofdlijn aftakt, door luchtlijnen verbonden worden. Hoogstwaarschijnlijk is zulks reeds het geval over het vlakke stuk Semipalatinsk tot Omsk.

Zooals men ziet, is Moskou een eerste rangs knooppunt van wereldlijnen, n.l.: W.-waarts naar Berlijn—Londen;

Z.-waarts langs den Kaukasus en de Kaspische zee naar den Perzischen Golf en Irak;

Z.-O.-waarts langs het Aralmeer tot over den Hindoekoesj naar Kaboel;

O.-waarts weldra naar den Stillen Oceaan.

Volledigheidshalve zij gewezen op het Fransche voornemen, om de reeds sinds 7 jaren in bedrijf zijnde Fransche lijn, de C. I. D. N. A., welke Parijs met Constantinopel verbindt, voort te zetten over Konia naar Aleppo en dan Z.-waarts tot Damascus, hoofdplaats van het Fransch mandaatsgebied Syrië; hare in bedrijfsstelling zal wel in 1931 plaats hebben. Of daarop zal volgen de Fransche wereldlijn naar Fransch-Indo-China, door de schepping van eene Fransche lijn vanaf Aleppo tot Bangkok, is te betwijfelen en men zal zich, althans voorloopig wel tevreden stellen met het stuk Aleppo—Bagdad en vandaar het verdere vervoer overgeven aan de Britten en Nederlanders. In 1931 of uiterlijk 1932 zal dus over den aangegeven weg een vaste lijn Londen—Bagdad zijn tot stand gekomen, door de Engelschen echter slechts tot Belgrado bediend, vandaar takt de verdere engelsche voortzetting over Saloniki—Athene naar Kaïro af gaat over deze plaats verder over Gaza naar Bagdad en eertlang met grootst mogelijke, liefst algeheele vermindering van Perzisch gebied langs de Arabische kust n.l. de Baineilanden en Maskate naar Karachi.

In overweging is ook een 1500 K.M. lange lijn-verbinding door het noordelijke Klein Azië over Angora, Siwas, Erzeroem, Tabris naar het reeds met Teheran verbonden Pehlevi.

Wat nu ons eigen werelddeel betreft, dit mag in dit verband geenszins buiten beschouwing gelaten, maar moet volledigheidshalve nog besproken worden, hoe kort samengevat ook, omdat dit ten nauwste, en in meer dan één opzicht en om meer dan één reden met de wereldluchtvaart nauw verbonden is. Sinds in Mei 1926, toen o.a. de Lufthausa haar veel omvattend bedrijf begon, is het luchtnet, zoowel in omvang naar buiten Europeesche gebieden als in lijnental binnen Europa, aanmerkelijk toegenomen en verbeterd. Dit moge duidelijk worden uit de navolgende feiten:

De vóór dien reeds in werking zijnde lijn Berlijn—Koningsbergen—Moskou heeft een zijtak van Koningsbergen naar Leningrad met eene aftakking van Reval naar Helsingfors, terwijl deze stad ook nog eene belangrijk versnelde verbinding met Stockholm heeft gekregen. N.-O. Europa is aldus sindsdien veel dichter bij Centraal-Europa gekomen. Door de in '30 geopende gemengde luchtlijn, n.l. nachttrein tot Gleiwitz in Silezië en dan één dagvlucht naar Constantinopel, is de Bosphorus in ± 24 uren uit Berlijn bereikbaar geworden en heeft vandaar eene voortzetting naar Angora. In '31 komt de nog ontbrekende lijn met Warschau tot stand en dan zal Berlijn's stralenstelsel voltooid zijn, en het met 9 of 10 lijnen de stralenrijkste luchthaven worden; wat van het kruispunt der luchtvaart van Europa niet te verwonderen is, daar snijden elkaar de twee hoofdassen. — Londen heeft lijnen naar Liverpool—Manchester en Belfast er bij gekregen, maar zijne hoofdverbindingen zijn die naar Parijs en Brussel—Keulen, deze hebben zich zeer sterk ontwikkeld; Parijs is door de lijnen naar Berlijn over Keulen en die naar Saarbrücken—Frankfort sinds '28, en voorts door de nieuwe lijn naar Madrid sinds '30 aanmerkelijk vooruitgegaan; de lijn naar Constantinopel is sinds de indienststelling van 10 Fokkervliegtuigen in '28 verbeterd en bespoedigd (2 dagvluchten). Wat onder „verbetering“ te verstaan is, moge blijken uit het feit, dat de vliegtijd Parijs—Berlijn gemiddeld reeds 5 uur bedraagt.

De wereldlijn van Parijs naar Z.-Amerika voormeld, begint met den nachttrein van Parijs tot Toulouse. Marseille is een luchthaven van groote betekenis geworden; van daar gaan lijnen uit naar Algiers, Tunis en Corsika—Sicilië, terwijl het traject Stuttgart—Barcelona in aansluiting op den nachttrein van Berlijn ook langs Marseille gaat en verder met den nachttrein naar Madrid wordt voortgezet; de afstand Berlijn—Madrid wordt in 't geheel in 34 uur afgelegd, wat evenwel nog altijd langer is dan de slechts 23 tot 25 uur voor de nog langere lijn Londen—Moskou, die echter geheel per vliegtuig en bij nacht kan worden gedaan. Tusschen N. Italië en later Rome is de verbinding met N. Europa tot stand gebracht en sindsdien verbeterd; n.l. over Weenen—Triëst en over München naar Milaan, met aansluitingen naar Rome. Daarenboven is deze stad door watervliegtuigen over Napels en Athene in verbinding gekomen met Constantinopel en W.-waarts met Barcelona. België, Zwitserland, Tsecho-Slovakije, Joegoslavië hebben zich veel moeite gegeven voor de begin en voortgang der luchtvaart in hunne gebieden. Ten laatste komt Nederland; daarover kan eerbiedig gezweven worden met de gedachte, dat goede wijn geen krans behoeft.

Ten slotte zij gewezen op de voortgaande verbetering en vergroting der vliegtuigen, in '30 komt een tweede F IX voor 20 passagiers voor het voetlicht; gewezen zij op de D O X voor 60, de G 38 voor 25 en de nieuwe

Amerikaansche Fokker voor 32 personen; op de top-prestaties der Southern Cross en der Bremen, op Köhl, Kingsford, v. Gronau, Lacoste; op de vluchten van 500 tot 600 uren, die zoozeer van den vooruitgang der motoren getuigen. De ruwoliemoter dient zich reeds aan met de mogelijkheid van verlaging der bedrijfskosten, die, hoezeer ook gestadig verminderende, toch helaas nog te hoog zijn. De zendende en ontvangende radiotelegrafie heeft vorderingen gemaakt, en daarmee in verband is de oriëntering door peiling verscherpt en verfijnd, waardoor ook het z.g. blindvliegen zulke vorderingen heeft gemaakt; wat o.a. van belang is bij mist en mistgevaar. Een deugdelijk middel, om bij mist te landen is echter nog niet gevonden. De weerdienst is vollediger geworden. Het overhalen, n.l. volledig nazien van een vliegtuig gaat vlugger en behoeft thans eerst na een veel grooter aantal vliegtuigen te geschieden dan voorheen. De gemiddelde snelheid is toegenomen. Dit geldt ook voor het vrachtvervoer, en wel in zulke mate, dat ook in Europa sinds '28 begonnen is met het in dienst stellen van uitsluitend voor vracht bestemde vliegtuigen. In '27 werd de eerste nachtdienst op de lijn Berlijn—Koningsbergen geopend, die van bodemverlichting werd voorzien. Dit voorbeeld heeft sindsdien navolging gevonden, in '28 voor het stuk Berlijn—Hannover en in '29 voor Londen—Brussel en Londen—Parijs; in '30 werd zij over Hannover voortgezet naar Amsterdam en vandaar over Keulen ter aansluiting naar Brussel en Parijs. Van Hannover is zij ook aangelegd ten oosten langs Hamburg en voortgezet tot Kopenhagen en over Malmö zelfs tot Stockholm. Hannover ligt dus in het verkeerslichtkruis. Berlijn—Leipzig—Frankfurt heeft haar ook reeds en de lijn Hamburg—Berlijn—Dresden—Praag en nog eenige anderen zullen spoedig volgen. Met de invoering van den geregelden nachtdienst is in '30 voor Europa wel bijkans een nieuw tijdvak aangebroken; want er zal voortaan niet alleen een veel profitabeler gebruik van hetzelfde materiaal gemaakt worden, dat anders braak en ongebruikt zou liggen, maar de gunstige mogelijkheden en de eigenaardigheid van het luchtverkeer, n.l. de daaraan verbondene tijdswinst door, om zoo te zeggen, zijn snelheidsmonopolie, zullen dan eerst geheel tot hun recht kunnen komen; zooals de uitgebreide praktijk van N.-Amerika zoo duidelijk bewijst en dit zal ook voor Europa stellig het geval zijn, als in '32 de nachtverlichting naar Marseille, München, Weenen, Straatsburg, Boedapest, Bazel, Warschau, Triest, Agram, ja wellicht zelfs tot Belgrado zal zijn tot stand gekomen. Het laatste is niet zoo vreemd als het lijkt, omdat tot deze plaats de vliegtuigen der Imperial Airway's vliegen, en vandaar, zooals gezegd, z.-waarts aftakken, om over Athene en Kreta Kairo te bereiken.

Deze beschrijving zoude eene leemte hebben, indien niet even werd gewezen op de luchtschepen. Binnenkort zal men nauwkeuriger worden ingelicht omtrent meer vasten vorm hebbende en houvast gevende plannen van luchtschipverbindingen tusschen Sevilla en Pernambuco in aansluiting op vliegtuigen en voorts tusschen Londen en op zijn minst Karachi, waar, evenals bij de evengenoemde, op de landingsterreinen de daartoe vereischte voorzieningen zijn aangebracht; dit geldt vermoedelijk ook voor Singapore, waar de bouw van de vlootbasis zeer gevorderd is. De vliegtijd voor het ± 6000 K.M. lange, recht door de lucht gemeten traject Londen—Karachi zoude, bij eene gemiddelde snelheid van 400 K.M. hoogstens slechts 2½ dag en van Karachi naar Singapore, wat laag berekend is, 2 dagen bedragen; Berlijn—Buenos Ayres zal hoogstens 7 dagen, maar indien geheel per luchtschip afgelegd, hoogstens 5 dagen vorderen.

Verdere commentaar kan dus geheel overbodig heeten.

Zooals men ziet, heeft Nederland heel wat gelijk en medestrevenden in grooten, ja grootsten stijl, met internationaal, intercontinentaal en interdominaal program en lijnen, en daaronder maakt, wat met de Nederlandsche driekleur het luchtruim boven Azië en Europa doorklieft, een zeer eervol figuur; dit is geenszins de minste in hoedanigheid der „doode en levende weermiddelen“, dus van materieel en personeel, van snelheid, betrouwbaarheid en veiligheid.

*) Volgens een niet tegengesproken persbericht van 23 September zouden de onderhandelingen met de Sovjetautoriteiten zoo gunstig verlopen, dat de ± 9000 K.M. lange lijn Berlijn—Nanking reeds in April '31 haar bedrijf zoude aanvatten en naar vermoed over Irkoetsk.

Het Lokaal voor
Wek. Publ. Veilingen
LEIDSCHEGRACHT 76, AMSTERDAM
is een vertrouwde, reeds 30 jaren bestaande Inrichting, voor den verkoop van
Nette Inboedel en Kleeding
TELEFOON 49900 5466
W. J. GERDING & Co.
Mak.
Zoonoodig verkoop en afrekening binnen één week

HOTEL „DE TWEE STEDEN” | RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD Thé Dansant — — Diner Concert
Roemeensch Orkest
Uitstekende Keuken 5104
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Voortschrijdende denkbeelden

door H. A. RITTER.

I.

Voorheen.

Een eeuw geleden gold ten opzichte van het beheer van koloniën de maxime, dat deze geen betekenis hadden, als het moederland er geen voordeel uit trok, dat was trouwens *altijd* het maxime geweest, sedert Portugal de expansie van Europa over de overige wereld had geopend. Alle andere landen, die volgden: Spanje, Holland, Frankrijk, Engeland, waren van gelijken geest beziel.

Vooraf kwam dat scherp aan den dag in de XVIIIe Eeuw, toen in Europa politieke- en koloniale oorlogsoorzaken eigenlijk doorengemengd waren. En tot ver in de XIXe Eeuw heeft die opvatting gegolden. Ook bij ons. Elout en G. K. van Hogendorp dan uitgezonderd.

Het cultuurstelsel — die voortzetting van de exploitatiemethode door de V. O. I. C., maar dan alleen in den Preanger aangewend — was van die opvatting het kenteeken. In beginsel was daar reden voor. De Napoleonische heerschappij had Nederland „doodarm“ gemaakt, en dat getracht werd Indië weer rendabel te maken, kon niet geheel worden afgekeurd. „Indië moet geld gaan opbrengen“, zeide Willem I. Zijn oprichting van de Nederlandsche Handelsmaatschappij (1827) bewees dat het hem ernst was voor Nederland de oude bronnen van welvaart opnieuw te doen functionneeren. De armoede in ons land was toen zóó groot, dat een derde der bevolking werd *bedeeld*. (1820).

Terwijl het cultuurstelsel groeide, veranderde het ven *exploitatie* in *uitbuiting*. Een *uitbuiting*, die alle grenzen te buiten ging. Indië bracht niet alleen geld, maar zelfs *veel* geld op. In Nederland raakte men daaraan gewoon en men kon die Indische bate, zooals het in soortgelijke gevallen *altijd* gaat, niet meer missen.

Inmiddels veranderde er in Europa veel. De vrede bracht welvaart. Er begon een intenser handelsverkeer tusschen de verschillende landen te komen; terwijl er een aanvang werd gemaakt met het *wereldverkeer*.

Maar het is eerst omstreeks 1860 dat in Nederland de stijgende welvaartslijn begon, die — wij mogen wel zeggen — tot heden *doorloopt*. In elk geval de schreeuwende behoefte van 1820 was omstreeks 1850 gedeeltelijk verdwenen. Daarbij kwam dat de staatkundige- en *ethische* motieven van het liberalisme hoe langer hoe meer veld hadden gewonnen in de denkbeelden der natie, die zich noch om Bilderdijk, noch om Da Costa bekommerde.

Op *Staatkundig* gebied vergde het o.a. voor 'de Staten-Generaal in het beheer der koloniën dat, wat men tegenwoordig: *medezeggenschap* zou noemen. Dat kreeg in 1848 (Grondwetsherziening) haar beslag. Op *ethisch* gebied wilde het liberalisme de slavernij van het cultuurstelsel afschaffen. Ofschoon de stelling is uitgesproken dat de liberale woordvoerders in dat opzicht het daarmee eigenlijk opnamen voor het liberale kapitalisme, dat niet langer uitgesloten wenschte te zijn van de exploitatie van de Indische Rijkdommen.

Er werd tusschen 1860 en 1870 veel strijd gevoerd over „Vrijen arbeid“. Multatuli deed aan dien strijd mede en toonde zich tegenstander daarvan.¹⁾

Onder de vereenigde slagen van politici, ethici en staathuishoudkundigen (Pierson) bezweek eindelijk het cultuurstelsel. De laatste bate werd in 1877 genoteerd.

Nederland was evenwel niet van plan zich voor Indië opofferingen te gaan getroosten — in ruil voor de baten, die het genoten had. Hoewel Indië noodlijdend was geworden. De apathie, die daarna twintig jaren lang in Nederland geestelijk en politiek gebied heerschte — werd ook het karakter van het Indisch beheer. Men bouwde niets op — en zocht zijn kracht in *bezuiniging*. Men regeerde dus *negatief*; terwijl men bleef lijden aan den Atjeh-oorlog. Van bevestiging of verdere uitbreiding van ons gezag in de buitenbezittingen was geen sprake meer. De Lombok-affaire (1894) werd dus à contre-coeur en alleen uit noodzakelijkheid begonnen.

Eerst na de beëindiging van den Atjeh-oorlog (1898) daagde er licht.

Leden van „Oost en West”.

Het aangewezen adres voor 1e kwaliteit **Melk en Melkproducten** is de N.V. Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW” 5443
DEN HAAG: SCHEVENINGEN:
N.W. Buitensingel 50 Wassenaarschestr. 127
Telefoon 33855. Telefoon 50363.

LOUIS KORIJN & Co.

Anno 1880 5516
Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Heerengracht 418
Bijkantoor: 's-GRAVENHAGE, Mauritskade 1
Telefoon 15960 (3 lijnen)
Haagsche Beurs, Telefoon 10616

EFFECTEN - COUPONS

II.

De Nieuwe Koers.

Licht — zoowel voor de betekenis van Nederland als „Moederland“, als voor de toekomst van Indië.

Het fin-de-siècle-gevoel verdween. Het maakte plaats voor de opvatting dat bij de behandeling van het koloniale vraagstuk, naast behartiging van het belang van Nederland „onbaatzuchtige“ behandeling van Indië's levenskwestie, plicht was. Het tijdperk der „ethische politiek“ ving aan. Een „ethische“ politiek, die echter gepaard ging met een krachtige actie tot bevestiging van ons absoluut gezag op de Buitenbezittingen. Van Heutsz is daar van de groote man geweest (1904—1909).

Wat die „ethische“ politiek betreft, zij gold Java en Madoera. Allereerst begon haar invloed op financieel gebied. In 1905 namen de Staten-Generaal het besluit tot het overnemen van de vlottende schuld van Indië (40 miljoen) door Nederland „ten einde maatregelen te kunnen nemen tot verbetering van den economischen toestand der inlandsche bevolking op Java en Madoera“.

Maar stilstaan daarbij deed men niet. Snel, om niet te zeggen, *zeer snel*, volgden de Regeeringsmaatregelen elkander op.

In de eerste plaats de instelling van de *Mindere Welvaarts-Commissie*. (1902). Men was toen van meening, dat de Indische bevolking leed aan „economische inzinking“ (Wij herinneren ons nog *zeer* goed dat dat woord schering en inslag was in de dagbladders, waar die het over Indië had.) Men wilde de oorzaken daarvan opsporen.

Het volgend jaar (1903) verscheen de *Decentralisatiewet*. Tot toen was Indië bestuurd gecentraliseerd en zuiver ambtelijk. Met dat beginsel werd gebroken. Gewesten of gedeelten van gewesten zouden voortaan een zekere mate van zelfstandigheid in „financiën, bestuur en wetgeving“ krijgen. Eerst in 1916 echter werd door de instelling van den *Volksraad* de groote democratische sprong gedaan, waarin andere koloniserende Mogendheden ons *ver* vooruit waren. In veel bijzonderheden daaromtrent zullen wij niet treden. Alleen willen wij opmerken dat in het verleenen van zelfstandigheid aan plaatselijke besturen, ook de bedoeling verscholen lag de financiële verantwoording gedeeltelijk op hen af te wentelen. Dergelijke plaatselijke besturen werden behalve op Java en Madoera, ook gevestigd „in het cultuurgebied ter Oostkust van Sumatra en de Minahassa op Celebes“. De Vorstenlanden bleven uitgesloten.

Bij deze decentralisatie was opvallend weinig systematiek. Zij beoogde in hoofdzaak in plaatselijke behoeften te doen voorzien door lokale geldmiddelen. Daarom leidde zij niet tot „een in zich zelf afgerond geheel van zelfstandige onderling samenhangende gebiedsdeelen“. Daarna is later een bestuurs-hervorming op breederen grondslag van ander karakter noodzakelijk geworden.

Wat de nieuwe politiek tegenover de buitenbezittingen betreft, zij werd, zooals gezegd, door Generaal Van Heutsz geleid. De politiek van onthouding, die zij verving, had alleen tot resultaat gehad: verzwakking van het aanzien van het Nederlandsch gezag en schade voor de welvaart en de ontwikkeling van „uitgestrekte landstrekken“.

De actie, die haar verving, werd door politieke tegenstanders (veelal er niet vóór, omdat zij er niet

achter waren) *imperialisme* genoemd. Maar in elk geval een *imperialisme*, waarbij in tegenstelling met dat wat gewoonlijk onder *imperialisme* wordt verstaan, niet alleen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië moreel en materieel gewonnen heeft,

maar ook de bevolking van talrijke inlandische rijkjes, tevoren overgeleverd aan de willekeur en hebzucht harer Vorsten en grooten, die tot herademing is gekomen, nadat de Nederlandsche opperleiding moderne staatsbegrippen ingang had doen vinden ter vervanging van de tot dusver maar al te vaak daar geheerscht hebbende middeleeuwsche opvattingen.

Er werd tevens, naar krachten natuurlijk, begonnen met het zorgdragen voor intellectuele en economische opheffing der bevolking. De instelling van landschapkassen (scheiding tusschen de inkomsten van vorst en landschap) bezorgde geld voor behoorlijk bestuur, rechtsbedeeling, onderwijs, wegen. In 1920 brachten die kassen ruim zeventien miljoen gulden op.

Het militaire doordringen van Van Heutsz en het doen doordringen van onzen invloed onder Idenburg en zijne opvolgers hebben een dergelijken toestand mogelijk gemaakt in midden-Sumatra, midden-Borneo, midden-Celebes, Bali, Soembawa, Molukken en — op Nieuw-Guinea, in streken, die door ons altijd aan zich zelf waren overgelaten.

De „Nieuwe koers” wijzigde bovendien de verhouding tusschen Nederland en „de Indische Vorsten”. Ongeveer 330. De vroegere „contracten” zijn verdwenen. (Wie denkt hier niet aan het contract van Bongaai 1667?) In de plaats zijn gekomen „begrijpelijke” verklaringen: erkenning van Nederland; geen staatkundige aanspraak met vreemde mogendheden; belofte tot nakoming der gegeven bevelen.

Eerst veel later, 1914 en 1920, zijn maatregelen genomen, dat „de zelfstandigheid der landschappen” niet door de laatste bepaling, geheel en al „gefnukt” zou worden.

De buitenbezittingen hebben daaraan hun opkomst te danken, want er werden ambtenaren aangesteld om bij het zelfbestuur die leiding te geven, die noodzakelijk was — en in sommige opzichten nog is. Voor de vorstendommen op Java geldt hetzelfde.

De nieuwe koers bleef daarbij evenwel niet staan. Twee zaken van groot belang voor Indië, dat een landbouwland is en bewoond wordt door een intellectueel achterlijke bevolking, waren en zijn: *de indische landbouw en het onderwijs*. Op Java was dat laatste al in 1908 gereorganiseerd, op een wijze, waarin duidelijk de nieuwe denkbeelden te herkennen waren.

Ook het *Volkscredietwezen*: dorps-rijst- en dorps-geldcredietinstellingen werd georganiseerd als een middel tegen den woeker.

In verdere bijzonderheden is hier niet getreden, alleen willen wij er aan herinneren, dat getracht moest worden bij het onderwijs te voldoen aan den plotseling opgekomen drang naar ontwikkeling bij de massa, „als eerste uiting van het ontwakend zelfbewustzijn bij de inheemschen.”

Tot de voortschrijdende denkbeelden behoorde ook de afschaffing, in beginsel, van het rasverschil. Daaraan is men eerst in de latere jaren toegekomen. Maar reeds in 1910 werd het kassen- en wijkensysteem afgeschaft. Eerst later is sprake van het beginsel der „unificatie”, dat o.a. gelijke rechtspraak voor Europeanen en inlanders medebracht (1918), ingevoerd.

III.

Heden.

Het heden begint eigenlijk reeds met de instelling van den *Volksraad*. De decentralisatie-wet van 1903 regelde wel het Bestuur van onderdeelen. Maar het Centrale Gezag in Indië bleef onaangetaast. De niet-ambtelijke ingezetenen van Indië bleven in verstoken van eenigen invloed op het Bestuur. In 1903 en 1907 hebben de Ministers Van Dedem en Fock voorstellen gedaan daarin verbetering te brengen, door toevoeging van eenige particuliere leden aan den Raad van Nederlandsch-Indië. Later heeft Minister De Waal Malefijt een ontwerp ingediend om naast den Raad van N.-I. een een afzonderlijk college te scheppen. (1913). Eerst onder Minister

Pleijte, is dat door de instelling van den *Volksraad* werkelijkheid geworden. (1916). De *Volksraad* is niet meer dan een *adviseerend College* en dan nog herinnert de samenstelling heel sterk aan die der oude parlementen — zooals wij er van 1815 tot 1848 gehad hebben. De *Volksraad* telt 49 leden (1921). De Voorzitter wordt door de Kroon benoemd; 24 leden door den G.G. en de rest gekozen door de locale raden. Van de benoemden moeten 8 inlanders en 16 Europeanen en Vreemde Oosterlingen, van de gekozenen 12 inlanders en 12 Europeanen en Vreemde Oosterlingen zijn.

Veel initiatief kan er dus niet van uitgaan. Alleen — de Raad moet over financiële en persoonlijke militaire lasten gehoord worden. Wat ook tot andere onderwerpen kan worden uitgebreid. Een uitzondering maakt de Begroting. De G.G. stelt deze vast in overleg met den *Volksraad* en hij is aan 's Raads beslissing gebonden. Dat is de eenige wijze van critiek op den gang van zaken die den Raad invloed geeft op de handelingen van een uitsluitend verantwoordelijke Regeering. Van mede-wetgeving is, zooals gezegd, geen sprake.

Toch heeft de *Volksraad* een plaats van betekenis ingenomen. Het speelt in het Indische Staatkundige leven een hoofdrol en heeft reeds getracht — o.a. in November 1918 — zijn bevoegdheden uit te breiden en te worden een werkelijk Parlement.

Gedeeltelijk heeft dat reeds succes gehad. Er is (17 December 1918) een Herzieningscommissie benoemd, zoowel voor de wet op de Bestuursvorming van 6 Februari 1922 als op nog verdere voorstellen.

Daarmede is de *ethische koers* geëindigd. Want de bedoelde voorstellen houden verband met het nieuwe artikel 62 der G. W., waarin feitelijk voor Indië zelfbestuur wordt gedeclareerd, alleen getemperd door het toezicht van het Moederland. De *Volksraad* kan dan niet anders zijn dan Wetgevend lichaam.

De Wet van 6 Februari 1922 was al op zich zelf anders ingrijpend genoeg. Zij verordende feitelijk de schepping van *Provincies* op Java, op Sumatra en *Gouvernementen*, waar de ontwikkeling der bevolking nog niet voldoende is.

Maar wij zullen daar niet verder op ingaan. De bedoeling was slechts eenige algemeene lijnen te laten zien. Misschien volgt later een uitgebreide beschrijving van den huidigen (1930) stand van zaken.

IV.

Verwachtingen.

De geestelijke en staatkundige opleving van het Verre Oosten — versneld door den Wereldoorlog — is een verschijnsel, waarmede zoowel in Nederland als in Indië zeer ernstig rekening gehouden moet worden.

„Die opleving beteekent natuurlijk niet, dat de „massa's van de zoo uiteenlopende volkeren van „het Oosten zich nu plotseling bewust geworden zijn „van de waarde van het individu als mensch en van „zijn rechten en plichten als Staatsburger.”

Zij ontstond bij de inlandische intellectuelen, die Westersch onderwijs genoten hadden en breidde zich langzaam over de groote massa uit. Bolsjewieksche invloed bleef tenslotte niet achter — waarop de excessen van 1929 gevolgd zijn.

De verwachtingen zijn gewekt in de richting van *Indië's zelfstandigheid*. De term Indonesië is uitgevonden, omdat uit te drukken — ofschoon die term als verzamelaar geen enkele beteekenis kan hebben. Daarvoor zijn de verschillen tusschen de vele stammen, die Indië bewonen, nog te groot.

En het zou, naar onze meening, zelfs nog de vraag zijn of alleen Java zelf in staat zou zijn, nu reeds, een zelfstandige plaats te midden van de volkeren der wereld in te nemen en te handhaven. Want daarop komt het zonder twijfel neer. Het onderwerp opent verschiet, waarop hier niet nader ingegaan kan worden.

Ons ontzaglijk gebied in Indië — want een gebied blijft het alsnog — op te voeren tot een onafhankelijk Rijk en dan een groot Rijk — dat zal in de toekomst, die waarschijnlijk heel lang zal wezen — de taak van Nederland zijn en moeten zijn.

Tenzij geweldige politieke erupties ons die taak uit de hand slaan.

Wat dan het lot van Indië zal wezen? Het antwoord dat Indië kenners daarop zullen geven, zal — naar het ons voorkomt — niet onduidelijk zijn.²⁾

¹⁾ Evenwel in 1860 moest de lezer van den Max Havelaar wel tot het idee komen, dat Multatuli een tegenstander van het cultuurstelsel was. Multatuli heeft later echter geschreven, dat hij met dit boek geen aanval op dat cultuurstelsel had bedoeld.

²⁾ Hoofdbron: Prof. D. G. Stibbe: *Indië's Staatkundige ontwikkeling*. (Officieel Gedenkboek bij het 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. Koningin Wilhelmina, namens de Huldigingscommissie 1923 te Amsterdam).

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 23 tot Maandag 29 September.

Te Soerabaja had onder groote belangstelling van autoriteiten de opening plaats van de Zaalberg-school van het Indo-Europeesch Verbond. Daarna werd de gedenksteen ter nagedachtenis van den heer F. H. K. Zaalberg, in leven hoofdredacteur van het Bat. Nbl. en een der voor mannen van het verbond, onthuld.

Maj. G. W. Olivecrona, lid v. h. Kon. Inst. v. Zweedsche Ing., hoofd-ing. v. d. Kwantung River Conservancy Commission, heeft een bezoek gebracht aan Sumatra's Oostkust. De vreemde, zaakkundige bezoeker was, als zovele onbevooroordeelden vóór hem, enthousiast over de prestaties van particulieren en overheid in dit gewest. Onder meer ging zijn lof uit naar wat tot stand gebracht werd in belang van de arbeiders.

De indruk, welken de bezoeker heeft gekregen, is onverdeeld gunstig. In geen deel ter wereld zegt hij blijkt uit alles zoozeer de zorg van de regeering (en particulieren) voor de arbeiders; ik kan u verzekeren, dat deze zich in mijn eigen land, in Zweden, niet zoo ver uitstrekt als hier.

Maar dan, deze beoordeelaar was onbevooroordeeld en had niet voor een bepaalde tribune te praten.

Te Malang had in de Emma-bioscoop een zeer drukbezochte vergadering plaats, welke werd bijgewoond door 1600 Inlanders. Na een inleiding van den voorzitter van Boedi Oetomo Soekardjo, hield Raden Soetomo een voordracht over het onderwerp „Vakbeweging”. Mr. Singgih besprak de politiek in de vakbeweging, welk betoog gedeeltelijk werd geconcentreerd op „De Stuw” en de Vaderlandsche Club. Rooslan en Rahardjo bespraken vervolgens de vakantie en coöperatie, waarna de vergadering gesloten werd.

De Gouverneur van Curaçao, de heer Van Slobbe, heeft zich schriftelijk tot den Kolonialen Raad gewend met de mededeeling, dat de werving voor de politie in Holland moeilijkheden oplevert. Deze moeilijkheden bestaan reeds geruimen tijd. Reeds sedert maanden is burgerpolitie aangevraagd ten behoeve van den vreemdelingen-recherchedienst. Deze aanvraag is tot nu toe geheel zonder resultaat gebleven.

Op Dinsdag 23 dezer is een openbare vergadering van den Kolonialen Raad gehouden, waarin scherpe kritiek is geöfend op de houding van Holland ten aanzien van de kwestie der uitzending van politiepersoneel voor Curaçao. Men zie verder de rubriek „Curaçao” in ons weekblad.

Bij wijze van gratie zijn de, aan de Bandoengsche studenten, door den Raad van Justitie te Batavia, wegens hun optreden tegen den journalist Czervinsky, opgelegde gevangenisstraffen veranderd in geldboeten, varieërende tusschen f 75 en f 100

De omgeving van Siak Sri Indrapoera, afdeling Bengkalis van het gouvernement Oostkust van Sumatra, wordt geteisterd door een krokodillenplaag. In den tijd van twee weken zijn dertien menschen, grootendeels kinderen, door de krokodillen weggehaald.

In verband met het tekort aan houtvesters is de directeur van het dep. van Landb., Handel en Nijv. gemachtigd om, met ingang van 31 Jan. 1931, zes houtvesters boven de bestaande formatie aan te stellen.

Prof. dr. B. J. O. Schrieke, die thans deze functie waarnam, is benoemd tot directeur van het Departement van Onderwijs en Eeredienst.

De gewestelijke gouvernementsarts behandelde de twee pestgevallen, welke zich te Tjandjoer voordeden, door middel van een incisie der bubonen. De man, die aan pest leed, is na drie dagen overleden, de vreuwelijke patiënt is thans koortsvrij, terwijl verwacht wordt, dat zij zal herstellen.

Naar aanleiding van het droevig gebeuren met wijlen den ondercomm. v. pol. K. Ph. van Rees te Batavia, heeft zich onder voorzitterschap van den hoofdcomm. v. pol. aldaar een comité gevormd, waarin voorts zitting hebben de heeren F. Edixhoven en C. W. van Velzen, respect. ondercomm. en hoofdpolitieopz., om te komen tot het stichten van een Van Rees-fonds, uit welk fonds de verdere opvoeding van de kinderen van wijlen Van Rees zal worden bekostigd.

Genoemd comité heeft zich gewend tot het bestuur van de afd. Soerabaja van den Bond van Middelbaar Politiepersoneel met het verzoek, als zijn gemachtigde ook gelden voor genoemd doel te willen doen inzamelen zoowel onder het politiepersoneel als onder de burgerij.

VEREENIGDE OCTROOBUREAUX

BEËDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN

BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 72080 — 72081 — 72082

AANVRAGEN VAN OCTROOIEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5415

5492

De commissie voor de herziening van het verlofsreglement voor de ambtenaren stelt voor om de ambt. m. e. tractement van f800, en hooger in de eerste klasse te doen reizen, de ambt. m. e. tract. van f350—f800 in de tweede klasse en de ambtenaren m. e. salaris van minder dan f350 in de derde klasse.

De dir. v. fin. geeft de voorkeur aan een salarissgrens van f775 voor eerste klas passage, terwijl hij verder aan alleenreizende dames-ambt. met een salaris van minder dan f350 tweede klas passage wil toestaan.

Het plan, zooals dit oorspronkelijk door het bureau reiswezen was ontworpen, brengt een besparing van f850.000.

Het resultaat van de z.g. kolenconferentie, welke werd gehouden tusschen den directeur van Gouvernements bedrijven, ir. D. de Jongh, de bedrijfsleiders van de kolennijzen van het gouvernement en het hoofd van het Verkoopkantoor van 's Landsmijnbouwproducten, J. H. van Ketwich, is geweest, dat werd besloten de werving stop te zetten, waardoor in den loop van het volgend jaar een beperking der productie van 20 pct. zal worden verkregen.

Te Garoet werd een openbare vergadering gehouden, welke werd bijgewoond door 1500 personen. Tjokroaminoto heeft in die vergadering gesproken tegen de miltpunctie. De vergadering nam een motie aan, waarin gewezen wordt op de aan de miltpunctie verbonden bezwaren.

De vliegtuigen van de Kon Ned. Ind. Lucht. Mij. maakten van 1 Oct. 1928 tot 1 Sept. 1930 in totaal 3.457 lijnvluchten, 1.038 speciale en rondvluchten. 't Aantal vliegtuigen bedroeg totaal 6638 waarbij werden afgelegd 1.062.080 K.M. of 26 maal den omtrek van de aarde. In dat tijdvak werden door de vliegtuigen dezer mij. 28.046 passagiers, 142 K.G. goederen en een half miljoen brieven vervoerd. Het vervoer was in de eerste helft van 1930 het dubbele van het gehele vervoer in 1929. Den 27sten werd een aanvang gemaakt met het wekelijksch luchtverkeer tusschen Batavia en Medan.

Te Soerabaja had den 26sten een gecombineerde vergadering plaats van het Alg. Syn. v. Suikerfabrikanten in N.I. en den Java Suikerwerkgevers Bond. In deze vergadering vond de overdracht van het presidium dezer organisaties plaats van mr. H. Jelgerhuis Swildens op mr. J. Luyten. De heer mr. H. Jelgerhuis Swildens hield een redevoering waarin hij reeveerde, dat het Suikersyndicaat besloten had met mededeelingen waaruit buitenstaanders voord. el kunnen putten, niet meer zoo vrijgevig te zullen zijn als voorheen het geval was. De heer mr. J. Luyten nam het presidium met een korte rede over. Hierna werd het woord gevoerd door den heer C. J. Bruidegom, chef van de firma Kooy en Co., ondervoorzitter van het Suikersyndicaat, die mededeelde, dat de hoogste onderscheiding van het Syndicaat, de gouden medaille, aan mr. H. Jelgerhuis Swildens was toegekend.

Vrijdagavond, vond te Bandoeng, onder zeer groote belangstelling, de plechtige inwijding plaats van de nieuwe congreszaal van het Leger des Heils. O.a. was aanwezig een vertegenwoordigster van het hoofdkwartier van het Leger des Heils te Londen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Crt.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Beeldhouwwerk van Iko.

Zooals wij reeds eerder hier aankondigden, zijn in de Toonkamers van „Boeatan”, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage een tiental beeldhouwwerken in hout en steen te zien (en te koop) van den bekenden, reeds bejaarden, Soendaneesch kunstenaar Iko. Reeds tientallen jaren geleden werd diens talent door den kunstzinnigen Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs op Java, den heer C. den Hamer, ontdekt en tot meerdere ontwikkeling gebracht. Iko sneed in dien tijd veelal zeer fijne beeldjes in wajangstijl, offerlampjes en dergelijke gewijde, kleine gebruiksvoorwerpen uit een soort van zachte rivier- of z.g. speksteen, welke door kunstliefhebbers bewonderd werden en gereeden afzet vonden. De heer den Hamer bracht hem al doende er toe ook grootere beelden, in den trant van die der Hindoe-Javaansche tjandi's uit harderen steen te houwen, hetgeen zeer goed ging totdat Iko begon te lijden aan een oogziekte, die hem jarenlang het werken belette en bijna tot blindheid zou hebben gevoerd.

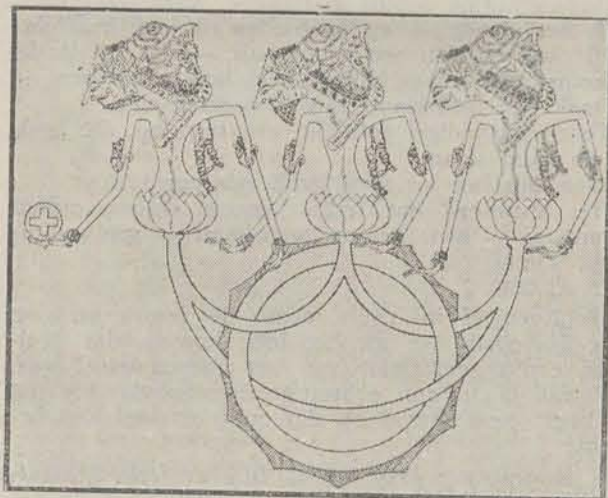
Gelukkig genas hij en kort daarop vernam men, dat hij den arbeid weer op had gevat onder leiding van Dr. J. Schmutzer, die Iko's talent in dienst stelde der Rooms-Katholieke Kerk en Missie in Nederl. Indië.

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren, hoezeer o.a. door Henri Borel hiertegen is te velde getrokken.

Wij willen hier Dr. Schmutzer zelf aan het woord laten, zooals hij dit deed, in het, niet lang geleden bij de uitgevers-maatschappij „De Gemeenschap” te Utrecht uitgekomen, fraai geïllustreerde boek: „Europeanisme of Katholicisme”, door hem, in samenwerking met de heeren J. J. ten Berge en W. Maas, geschreven. Daarin verhaalt hij o.m.:

„In het jaar 1920 werd op het land Gondang Lipoero, in het Zuiden van het sultanaat Djokjakarta gelegen, onder Katholieke leiding eene school voor de Javaansche jeugd geopend. Uit den kring van leerlingen kristalliseerde geleidelijk aan een groep van catechumenen. De missionaris stond ook hier, als elders, voor het vraagstuk, hoe hij het Geheim der H. Drievuldigheid aan zijne hoorders op bevattelijke wijze uiteen zou zetten. Nood maakt vindingrijk. Een ronde tafel moest „de Goddelijke Natuur” verbeelden; door drie aanwezigen, die de Personen der H. Drievuldigheid moesten voorstellen, de hand op tafel te doen leggen, werd aanschouwelijk gemaakt, hoe de drie Goddelijke personen éénzelfde Natuur hebben. Degene, die als „de Zoon” fungeerde, kreeg in zijn andere hand nu nog een stoel: „de menschelijke natuur”. Zoo nam de Zoon, met den Vader en den H. Geest van eeuwigheid één in de ééne, Goddelijke Natuur, daarenboven in den tijd nog de menschelijke natuur aan en vereenigde aldus, in den Persoon van Christus, de Goddelijke en de menschelijke natuur beide.

„Of de catechist, Raden Mas Joesoef Poerwodiwirjo, die zelf in dit mysteriespel een actieve rol had te vervullen, de voorstelling niet voldoende in overeenstemming vond met de heiligheid van het Goddelijk Geheim, of dat hij voor het onderricht in de toekomst het gebruik van plaatwerk van gelijke strekking practischer vond, weet ik niet. Maar op een dag kwam hij met een tekening aandragen, die naar hij meende, de heele dogmatische uiteenzetting van den missionaris even goed en op plechtiger wijze in beeld bracht”.

H. DRIEVULDIGHEID (teekening)

R. M. Poerwodiwirjo.

„THE COLUMBIA HOUSE”

LAAN VAN MEERDERVOORT 99

TELEFOON 32151

Eenig geautoriseerd speciaal Agentschap voor

Columbia Grafonola's

en Records

in 's-Gravenhage

5333

Catalogi wordt op aanvraag gaarne toegezonden
Zendingen naar Nederlandsch Oost-Indië

Na een uitvoerig betoog, dat de wajang-figuur z.i. niet geëigend is om Christelijke godsdienstige ideeën weer te geven, zegt hij verder:

Voelde ik mij al door het ontwerp voor eene H. Drievuldigheid van R. M. Poerwodiwirjo geïnspireerd, om ook eene poging tot uitbeelding van Christelijke onderwerpen in Javaansche kunstvormen te wagen, een vast perspectief opende zich voor mij eerst in het voorjaar van 1924, toen ik den beeldhouwer Iko leerde kennen. Deze Iko was sedert lang een bekend man. Reeds in 1905, in No. 37 van het „Weekblad van Indië”, wijdde Th. Hilgers aan hem en zijne kunst een belangwekkend artikel.

De heer Hilgers eindigde zijn schets met de woorden:

Ontegenzeggelijk is de eenvoudige Iko een Inlander met een kunstenaarsziel en het ware zeker te wenschen, dat hij alsnog in de gelegenheid werd gesteld om voort te werken onder de bekwame leiding van een meester.

En Dr. Schmutzer, die deze zinsnede aanhaalt, vervolgt:

Den meester heeft Iko helaas niet gevonden. Hij heeft, zooals R. M. Noto Soeroto in de Juli-afllevering van „Het Ned. Indische Huis, Oud en Nieuw”, Jaargang 1913, over Iko schreef: „eenvoudig en ongeweten, zonder glorie, zonder opleiding en onderwijs, slechts gedreven door en gevolg gevend aan een drang uit zijn innerlijk, waarin het schoone woont, gearbeid, jaren lang”, gearbeid, in eenzaamheid en voor zijn brood. Hij is dan ook wellicht niet geworden wat voor hem bij goede leiding was weggelegd geweest.

Hij arbeidde voor groot en klein in den lande en zelfs Clémenceau nam uit Java een beeldje van hem mee. Zelf hep hij met zijn beelden langs de huizen en zoo werd hij mij op een dag door een kunstliefhebber toegestuurd. Toen werd mij ineens duidelijk, dat wanneer ik ooit een medewerker zou behoeven om Javaansche kunstideeën tot tastbare werkelijkheid te maken, hij daartoe de aangevozen man was. Het rondtrekken en rondventen moe, nam hij met beide handen mijn voorstel aan om bij mij zijn intrek te nemen en met mij samen te werken. En wanneer ik, na bijna drie jaren van gemeenschappelijke arbeid, hier eenigszins uitvoerig bij dezen merkwaardigen man heb stilgestaan, dan is het niet alleen omdat zijn vaardige beitel met talent heeft gewrocht wat ik hem als ontwerp voorlegde, maar ook omdat hij om zijn grooten eenvoud en bescheidenheid op een bijzonder woord van waardeering mag aanspraak maken. „Treffend is het bijschrift — aldus R. M. Noto Soeroto — waarmede de heer Mr. J. H. Abendanon de afbeelding van Iko aan een zijner stukken bezig, aan H. M. de Koningin heeft aangeboden. Het luidt: „De Eenvoud in dienst van de Kunst”. Wellicht zal hetgeen hij op rijperen leeftijd met denzelfden eenvoud op het gebied der Christelijk Javaansche kunst tot stand bracht, ertoe bijdragen, dat „het nageslacht hem niet geheel en al vergeten zal”.

De kunst van Iko wekte in mij het denkbeeld, een proef te wagen om oude, Hindoe-Javaansche kunstvormen door den geest van het Christendom tot nieuw leven te wekken.

Met den Mohammedaan Iko, later door zijn schoonzoon Adi bijgestaan, en den Chinees Yong Shoi Lin, aan wien het zetelwerk werd toevertrouwd, werd de arbeid begonnen. De zaadkorrel, die R. M. Poerwodiwirjo drie jaren eerder onbewust had laten vallen, was in een vruchtbare vore beland en begon thans te ontkiemen, zij het ook tot een geheel andere plant dan hij of ik ooit hadden kunnen voorzien!

H. DRIEVULDIGHEID
(H. Geest in het midden.)

Na een eerste oriënterende proef, die eene Madonna met Kind betrof en bevredigend uit viel, werd het probleem van eene voorstelling der H. Drievuldigheid aangevat, dat sedert mij door R. M. Poerwodiwirjo zijne wajangschets werd voorgelegd, in het middelpunt van mijne belangstelling was blijven staan. Drie maanden later was een beeld als hierboven weergegeven en uit massief djatihout gehouwen, gereed.

Wij zijn overtuigd, dat het werk van Iko, bij den kunstgevoeligen, zoowel onder zijn landgenooten als onder de vreemdelingen, die 't geluk hebben gehad er mede in kennis te komen, altijd in dankbare bewondering bewaard zal blijven. En wel niet zoo zeer 't werk, dat hetgeen hij, in opdracht van Dr. Schmutzer, naar diens ontwerpen maakte, maar veelmeer het zuiver inheemsche, uit zijn eigen ziel voortgesproten.

Iko, niet Rooms-Katholiek zijnde, kon immers van zelf geen *Kunst* in die richting voortbrengen.

Na het vertrek uit Indië van Dr. Schmutzer, die onlangs tot hoogleraar aan de Utrechtsche universiteit benoemd is, keerde Iko dan ook tot zijn oude opvatting terug, zooals zijn jongste werkstukken getuigen, door Mr. J. A. van Dijk, op verzoek van Iko's tegenwoordigen Maesenas, den, als employé op Java werkzaam Deen, C. Agerbeck Petersen naar Nederland gebracht en thans bij „Boeatan” ten toon gesteld, te midden van andere Indonesische kleinkunst.

Wel eigenaardig is 't, dat zij daar allereerst de aandacht trokken van een hier reizende Amerikaanse, die zoozeer getroffen werd door de religieuze schoonheid van een fijn houten *Serimpi*-figuur (hemelsche danseres in de *Sembah*-(aanbiddingsgroet)-houding, dat zij die dadelijk kocht en in een daarvoor passend Indisch mandje, dat zij in de hand kon houden, zoo behoedzaam mogelijk, meenam naar haar land.

Naar te hopen valt, zullen ook enkele Nederlanders gevoelig blijken voor Iko's kunst en den ouden,

5407

Soendaneesch beeldhouwer daarvan blijken geven door een beeldje van hem in „Boeatan” te koop.

En zou het geen aanbeveling verdienen om, gelijk reeds op Bali geschiedt, ook dezen vaardigen beeldhouwer, zij 't dan ook wellicht in zijn laatste levensjaren, door een Regeeringssubsidie aan te moedigen, enkele leerlingen op te leiden in zijn kunstvak?

Voor het uitstalaam van „Boeatan” staat nu een schilderij van een achttienjarigen Sumatraan, *Moennir* genaamd, thans werkzaam te Bandoeng, die nimmer teken- of schilder-les heeft gehad: een gevoelig weergegeven berglandschap.

Is 't verwonderlijk, dat er uit dit werk, naast onlogische sporen van eigen kunstenaar, zoo sterk een Westersche opvatting spreekt?

Wij Nederlanders hebben toch reeds drie eeuwen lang daarginds den inboorlingen leiding gegeven op onderwijsgebied, zonder hun eigen kunst karakter te eerbiedigen, laat staan te waardeeren en aan te moedigen.

Moge de belangstelling getuigende, daad van een Nederlands ambtenaar, die zich tot den verwanten, Sumatraanschen kunstenaars-ziel aangetrokken gevoelde en diens werk hierheen bracht, waar 't in „Boeatan” de aandacht van gelijkgestemden kan trekken, een bewijs zijn, dat wij, Westelingen, ons langzamerhand meer en meer open gaan stellen, voor de belangen onzer Indonesische kunstbroeders en -zusters.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De bolsjewistische industrialisatie.

In het *Bat. Nwsbl.* (23/8, 3de bl.) geeft Dr. Boris Rapschinsky een overzicht van het *Sovjet-bewind op industrieel gebied*, ontleend aan een brief van een vooraanstaand persoon in de industrie in Rusland. Het tegenwoordige bolsjewisme heeft reeds lang al zijn illusies opgegeven. Van het oorspronkelijke communisme en het idealisme van een Lenin is niets meer overgebleven. Behalve de woorden dan, waarmee de leiders der bolsjewiki den buitenlanders op handige wijze zand in de oogen strooien. De leiders spreken nog over het socialisme enz., maar in werkelijkheid denken zij nu alleen aan hun eigen machtspositie. In plaats van de dictatuur van het proletariaat, welke Lenin heeft wilen instellen, hebben wij nu de dictatuur van één man, *Stalin*; hij steunt op een bevoorrechte klasse, de communistische partij, die in Sovjet-Rusland dezelfde rol speelt als de ridders van een overwinnaar in de Middeleeuwen. Het eigenlijke doel is en blijft: *de geheele wereld te onderwerpen*. Evenals de heerschende klassen in de Middeleeuwen, willen de communisten hun doel bereiken door de massa te knechten en voor zich te laten werken. De methoden zijn echter in de 20ste eeuw anders; nu zijn de industrialisatie en collectivisatie de methoden. De sovjet-economie baseert zich op: *gedwongen arbeid en lage loonen*. De overheid bouwt haar industrie ten koste van de middelen, welke zij onttrekt aan den landbouw en alle lagen van het volk. De uitgezogen massa protesteert, maar de bolsjewiki beschikken over een geweldige gewapende macht om elken opstand in bloed te smoren. De behoeften van de massa worden steeds meer en meer vermindert; de hierdoor vrijgekomen zeer groote bedragen worden in de industrie geïnvesteerd, hetgeen de economische positie van de regeerende klasse bijzonder sterk maakt. Over een paar jaar zal de wereld overstromd worden met goedkope Russische goederen, die de wereldmarkt zullen veroveren. Het buitenland zal zich rekenschap moeten geven van *het vreeselijke gevaar*, dat de massale uitvoer van door gedwongen arbeid vervaardigde en daardoor zeer goedkope sovjet-goederen de geheele wereld bedreigt.

De *Loc.* schrijft over „Genève” (18/8, blz. 1 en 17, Jhr. mr. B. de J. van B. en D.), het *Soer. Hbl.* over „Br.-Indië” (18/8, Jehaz-wallah), „Genève” (19/8), „Egypte” (20/8, J. G. Boon), „Lourdes” (20 en 23/8, Zentgraaff) en „Ibn Sa'ud” (22/8, M. I. Weiss), het *Bat. Nwsbl.* over „Br.-Indiërs in Transvaal” (22/8, 3de bl.).

De prijsdaling en de depressie.

Het *Soer. Hbl.* (21/8, 3de bl. „Alg. Commercieel Overzicht”, B.) releveert aan de hand van „The Economist” de voornaamste punten van het *goudvraagstuk*. Dit vraagstuk is een voorname factor van de aanhoudende prijsdaling, doch niet de eenige factor.

GEBR. VAN OOSTERHOUT - BREDA

GINNEKENSTRAAT 139 — BOSCHSTRAAT 10
TOLBRUGSTRAAT 12 — CERESSTRAAT 30
GINNEKENWEG 138 5291

KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES - FIJNE
VLEESCHWAREN - WIJNEN - ZUIDVRUCHTEN

Sedert 1922 was het goudvraagstuk op internationale conferenties een onderwerp van bespreking, waarvan het doel was door samenwerking bezuiniging te verkrijgen op het gebruik van goud. Trots alle conferenties, commissies, conventies enz. is het succes in deze richting al zeer teleurstellend geweest. De waarde van het goud stijgt, het prijsniveau van *grondstoffen* daalt. De wereldproductie neemt jaarlijks met ongeveer 3 % toe, de wereldbevolking met ongeveer 1 %. De daling van het prijsniveau is niet toe te schrijven aan deze jaarlijksche overproductie, doch aan de beperkte hoeveelheid ruilmiddelen en credit, welke begrensd worden door de beschikbaar zijnde goudvoorraden. Een van de voornaamste oorzaken van den huidige toestand is toe te schrijven aan de ongelijke verdeling van de goudvoorraden. De Ver. Staten, Argentinië en Frankrijk hebben zeer groote voorraden goud tot zich getrokken; dat goud verdwijnt in de kelders der Banken en wordt niet gebruikt om aan crediten of ruilmiddelen een evenredige uitzetting te geven. De wereldhandel neemt jaarlijks met 3 % toe; de goudproductie blijft vrijwel constant op ruim £ 80 miljoen per jaar en zal in de toekomst belangrijk terugloopen. De groote prijsval van goederen dateert van het begin van 1929; in den loop van 1929 hebben de Ver. Staten en Frankrijk de geheele nieuwe goudproductie tot zich getrokken. Door den grooten prijsval ontstaan wanverhoudingen tusschen debiteur en crediteur; het evenwicht in den internationalen handel wordt daardoor verstoord. Valt het prijsniveau van goederen, gelijk het laatste jaar het geval is, 20 % of m. a. w. stijgt de waarde van het goud met 25 %, dan heeft iedere debiteur aan zijn crediteur 25 % meer te betalen, aangezien ten slotte een schuldafwikkeling alleen in goederen kan plaats vinden. Waar thans het indexcijfer van goederen ongeveer 96 is tegen 200 in de periode 1920/21, toen de schuld van Ned.-Indië tot ongeveer f 1 milliard steeg, op welk niveau die schuld ook thans nog ongeveer staat, bedraagt die schuld in goederenwaarde uitgedrukt, ongeveer het dubbele van toen. En zoo is de toestand bij vrijwel alle debiteurnaties. Het goudvraagstuk zal in de toekomst van nog grootere betekenis worden, dan zulks thans is.

Vervolgens bespreekt het *Soer. Hbl.*, met verwijzing naar uitspraken van prof. G. Cassel en prof. J. Fisher, de *huidige prijsdaling* met als gevolg een daarbij overeenkomende *depressie*, en komt tot de conclusie, dat aan diverse wereldwijde invloeden is toe te schrijven, dat alle genomen maatregelen betreffende *prijscontrole, produktiebeperking*, of wat dan ook, *geen enkel resultaat* hebben gehad, noch zullen kunnen hebben tegenover de onverbidelijke economische wetten, zooals die nu eenmaal onder ons huidig produktiesysteem bestaan.

Het *Soer. Hbl.* bevat een „Soer. Weekoverzicht” van Producten en Effecten (23/8, 3de bl. B), De *Loc.* een „Economisch Supplement” (23/8, blz. 49).

De Rubber-restrictie.

„Aneta” (*Deli Crt.* 25/8) had met het nieuwe lid van den Raad van N.-I., den heer *Van Sandick*, oud-Gouverneur van Sumatra's Oostkust, een persgesprek over „De Toestand ter S. O. K.” Wat betreft de *Rubber-restrictie*, hiervan verwacht de heer Van Sandick niet het minste heil voor deze cultuur. De Inheemsche rubberplanter moge bij het onderling overleg zijn medewerking toezeggen, hetzij voor het stopzetten van den tap voor een bepaalden tijd, dan wel eenigen anderen restrictie-maatregel, maar dit wil allermindst zeggen, dat hij dit ook zal doen. Gebrek aan contacten kan hem nopen toch te tappen of te verkopen. De opvallende vermindering van den Inlandschen rubber-uitvoer gedurende Mei en Juni kan heele andere oorzaken hebben. De tap kan b.v. rustig zijn voortgegaan en misschien zelfs op groter schaal hebben plaatsgehad, maar met veel geringer verkoop dan in vroegere maanden. Niemand kan zeggen hoeveel rubber de bevolking en de opkoopters in voorraad hebben gehouden, b.v. omdat de prijzen haar niet loonend genoeg voorkwamen. En dit zijn voorraden, die dan bij geringe prijsstijging plotseling op de markt komen en wellicht geheel het succes der zoogenaamde restrictie weer zouden teniet doen. Alleen een terugbrenging van de productiekosten, zoodat bij lage prijzen de cultuur nog loonend is, kan redding brengen. De ondernemingen, die zulks niet kunnen doen, zijn gedoemd de rubbercultuur vaarwel te zeggen.

De *Deli Crt.* (25/8 „De nieuwe Rubber-restrictie”) vestigt de aandacht op de rede van den Voorzitter van een vergadering van rubberplanters te Koeala Loempoeer (Malakka). Geen wetgeving betreffende rubber-restrictie wordt gewenscht, wanneer geen maatregelen van gelijk effect door de Regeeringen van Ned.-Indië en Ceylon worden voorgesteld.

Volgens de *Deli Crt.* (26/8 „De nieuwe Rubber-restrictie”) heeft de Gouverneur van de Straits Settlements, de heer *Clementi*, medegedeeld dat de Gouv.

Generaal van Ned.-Indië er mede instemde de rubbercultuur met hem te bespreken.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (21/8 „De Straits en Ned.-Indië”; 26/8 „Contrôle van de Rubberproductie”), *De Loc.* (21/8, blz. 4 „Suikerzaken”; 23/8, blz. 37 „Het probleem van de rijst”), het *Bat. Nwsbl.* (23/8 „Kolonisatie op Nieuw-Guinea”), de *Deli Crt.* (25/8 „Een onderhoud met majoor G. W. Olivecrona”, over Deli en China; 27/8 „Amerika en de P. S.”; 29/8 „Sir Cecil Clementi's bezoek aan Ned.-Indië”) en het *Soer. Hbl.* (18/8, 2de bl. „Imperiale aangelegenheden”, betr. P. S.).

De stijgende militaire pensioenlast.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 t/m. 26/8) geeft verslagen van de zittingen van den „Volksraad”.

De Regeering geeft toe, dat de pensioenlast der officieren stijgende is. Dit is — aldus de Legercommandant (*De Loc.* 7/7, blz. 3 „Versobering der Landmacht” en 18/8, blz. 3 „De stijgende militaire pensioenlast”) — een gevolg van het veranderd verhoudingsgetal der subalterne en hoofdofficieren. Het aantal gepensioneerde subalterne officieren is gering. Betere selectie voor het bereiken van een hooger rang zou onbillijk zijn. Een gunstiger verhoudingscijfer is wellicht niet te bereiken zonder tekort te doen aan rechtmatige bevorderingsaanspraken. Er wordt naar een billijke oplossing gezocht.

Het proefstation voor pluimveeteelt.

Na den oorlog heeft de pluimveeteelt zich niet alleen in Nederland doch over de geheele wereld enorm ontwikkeld. Volgens het *Bat. Nwsbl.* (23/8, 3de bl.) bemoeit ook het Ned.-Indische Gouvernement zich sinds eenige jaren met deze veeteelt. Doel van het in 1928 te Buitenzorg opgerichte proefstation is het kwalitatief verbeteren van het Indische pluimvee. In 1928 werden uit Nederland verzonden 15 witte Leghorns, 15 patrijs Leghorns, 10 witte Wyandottes, 15 Rhode Island Reds en 15 Barnevelders. Bij aankomst in Indië verkeerden de 70 dieren over het algemeen in zeer goede conditie. In 1929 werden o.a. van den heer M. L. Koot te Jogja 3 zwarte Java Kedoe's aangekocht en 7 Indische loop-eenden. Tevens werden een 10-tal Kroonduiven (van Nieuw-Guinea) gehuisvest. Het jonge materiaal is in 1929 in hoofdzaak met behulp van broedmachine en kunstmoeders verkregen. Behalve de Nickerl-broedmachine, in welke door middel van heete lucht de vereischte temperatuur wordt ontwikkeld, zijn alle broedmachines z.g. warmwatermachines; bij alle dient als warmtebron een petroleumlamp. Er wordt naar gestreefd een kippensoort te fokken, die zich het best aan het Indisch klimaat aanpast.

De Limnologische Soenda-expeditie, 1928—'29.

In het *Soer. Hbl.* (18/8, 2de bl.) publiceert Dr. Lehfeld Argasarie belangwekkende resultaten van deze expeditie, waarop drie professoren op *Java, Bali en Sumatra* de dierenwereld, sedimenten en visscherij, het chemische en thermische gedeelte, plankton en plantenwereld, de werveldieren en vochtigheidsgrenzen in binnenwateren onderzoeken, terwijl een mechanicus meteorologische waarnemingen deed, voor de toestellen zorgde en tevens voor een schat van mooie fotografische opnamen. De op de drie eilanden onderzochte meren zijn rijk aan voedingsstoffen en aan plankton. De overeenstemming der meren is te meer verwonderlijk, waar de hoogte wisselt tusschen 0 en 1560 M. boven den zeespiegel. Bij de hooge temperatuur in de diepte (20° C.) heeft ook de ontleding der organische stof in slib veel sneller plaats. Wisselingen in de temperatuur van het water van 1—2° C. bereiken hier hetzelfde als de waterafkoeling van 20° C. in het noorden. De expeditie vond in tropische bergbekken werveldieren met zuignappen; dikkoppen en meerwallen hebben het vermogen zich door zulke zuignappen ook in een sterkeren stroom vast te houden. De vischvangst aan den middenloop van de Moesi (Palemang) bracht in één nacht 30 soorten op, terwijl het totaal van midden-Europeesche riviervischsoorten slechts 69 bedraagt; op 500 K.M. van de kust waren de meeste vissen van een zeetype. De geheele tropische zoetwaterfauna toont een sterk maritiem karakter. Bij het onderzoek van het Toba-meer boekte men geologische winsten; tot op 300 M. hoogte boven zee zijn rijke, tot ontginning geschikte lagen van kiezelgur, dus fijne aarde, die uit de kiezelplanters van nietige algen ontstaan is. Het Toba-meer had in dezelfde tijdruimte, waarin Duitschland zich van een tropenwereld in een ijslandschap en weer terug in een gematigde streek veranderde, constante levensvoorwaarden, zooals dat slechts in de tropen mogelijk is. De schrijver wijst ten slotte op den overloed van problemen, die zich aan ieder kenner der natuur in de tropen voordoen. De Regeering is behulpzaam geweest; de gegevens komen Ned.-Indië zelf ten goede, het eerst door de visscherij. Maar niet ieder bestuur in het buitenland is z. i. edelmoedig genoeg om geleerden van een vreemde natie ten dienste te staan.

De Loc. vertelt van „Enzerrren van luchtfoto's” (23/8, blz. 33), „Cocaine” (21/8, Prof. dr. D. H. Wester) en „De reuzen-varanen” (14/8, blz. 4).

Een half ei is beter dan een leege dop, maar verkoopters, die het heele ei krijgen, zullen zich daarover niet behoeven te verontschuldigen. (*De Zakenwereld.*)

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De *Sipatahoenan* van 4 Juli vindt het noodig eens een uiteenzetting te geven van de positie van een onder vreemde heerschappij staand land, „omdat velen in het binnenland daar geen idee van hebben”. Van de verschillende theorieën over het koloniale vraagstuk — zegt het blad — is deze opvatting de eenig juiste: Koloniën bestaan er om het moederland winst te geven, zijn economische positie te versterken en het meerdere bestaansmogelijkheden te verschaffen. Het behoeft geen betoog dat het voor Europa een ramp zal zijn, als de Aziatische volken zich het juk van de Europeesche heerschappij, van het vreemde imperialisme, weten af te schudden. Even duidelijk is het dat het koloniale vraagstuk geen rechts- maar een machtskwestie is. Zoo toonden de gebeurtenissen van 1926—1927 ons dat niet alleen communisten, maar ook lieden die zich onder de banier van den Islam schaarde, uit den weg geruimd werden. Het ging er dus niet om een bepaalde leer te bestrijden, maar om elk streven, langs welken weg ook, naar een onafhankelijk Indonesia, den kop in te drukken. Tegenover: „Indië verloren, ramspoed geboren”, stelt het blad: „Als we niet vrij worden, dan gaat het ons stellig steeds slechter”.

De *Benteng Ra'jat* van 3 Juli geeft een commentaar op het gedeelte uit de rede van den Landvoogd, handelende over de voorgenomen toepassing van het strafprocesrecht voor Europeanen op Chineez. Schrijver acht het zeer onbillijk om op de duizenden Chineez in desa's en kampongs, die toch in geen enkel opzicht hooger staan dan de inheemsche bevolking, het Europeesch strafprocesrecht toepasselijk te verklaren, terwijl men ten aanzien van de laatstgenoemde zulks niet doet. Conflict en misverstand tusschen de verschillende bevolkingsgroepen hier berusten juist op een vermeend superioriteitsgevoel bij de eene en een ingebeeld gevoel van minderwaardigheid bij de andere. En nu tracht de Regeering door een wet die antithese hier te lande te verscherpen. Voor een goede verhouding tusschen de bevolkingsgroepen dienen ze juist gelijk gerechtigd te worden behandeld.

De *Revue Politik* van 5 Juli ondersteunt het denkbeeld van de Padoman tot oprichting van één nationale partij op coöperatieve grondslag. De redactie vraagt of 't echter wel de beste en kortste weg is om de oplossing via de bestaande diverse gematigde nationalistische vereenigingen te zoeken. Het blad is van oordeel dat de kern van de op te richten nieuwe politieke partij buiten de bestaande politieke vereenigingen moet gezocht worden en los daarvan moet worden opgericht. De Indonesiërs worden opgewekt zich te vereenigen tot één nationalistische partij van coöperatoren, in de praktijk gekarakteriseerd door redelijke oppositie zoowel in als buiten de publiekrechtelijke lichamen en door een voorbeeldige werkzaamheid in het belang van het volk.

In het nummer van 12 Juli wordt nogmaals de wenschelijkheid van één radicale nationale partij op coöperatieve basis voor een volledige nationale weerbaarmaking van Indonesia naar voren gebracht. Het is een oude tactiek om zich op een afstand te houden van het strijdperk; de moderne strijdwijze dwingt de Indonesiërs in de burgerrechtelijke lichamen, die door hun tegenstanders in het leven zijn geroepen, zitting te nemen, niet om daar met zoete woorden in het gevele te komen bij de sana-partij, maar om voor eigen rechten op te komen. 't Is verkeerd om daarin een „bedelpolitiek” te zien, evenzoo om het te beschouwen als een politiek van lieden die niet op eigen kracht vertrouwen. Integendeel, voor zulk een tactiek zijn juist alleen menschen met een flinke dosis zelfvertrouwen, van eigen kracht bewust, geschikt. Zij die de bestaande vereenigingen niet kunnen missen, blijven lid van die organisaties. Indonesia heeft verschillende politieke vereenigingen nodig, mits deze zich alle met vaste overtuiging en reïne bedoelingen op nationalistischen grondslag richten naar de vrijheid van land en volk.

De *Bintang Timoer* van 7 Juli wijst op het opmerkelijke feit dat nu in „Het Nieuws van den Dag”, het blad dat 30 jaar lang van meening is geweest dat menschen met een donkere huidskleur en een platte neus tot niets in staat zijn, een lovend artikel is verschenen over het sociaal-economische werk van de Soerabajasche Studieclub en Dr. Soetomo. Het is volgens de *Bintang Timoer* echter voornamelijk aan het goed beleid van den Gouverneur van Oost-Java, Hardeman, te danken dat de resultaten zoo goed zijn geweest. Gouverneur H. gaf als het ware de vrije hand aan de oprechte volksleiders; waar tot dusverre buiten Oost-Java elke arbeid der landskinderen, zoowel op sociaal als politiek gebied e. a. dadelijk met wantrouwen werd begroet en dus belemmering ondervond, is dit te Soerabaja heel anders geweest. De Gouverneur zocht nauwe aanraking met de volksleiders; Dr. Soetomo zelf komt elken Maandagmiddag bij hem theedrinken, waarbij dan over alles gesproken wordt en Gouverneur Hardeman bereid is de noodige inlichtingen te geven. Zelfs van de persoonlijke aangelegenheden van een leider is de heer Hardeman op de hoogte. Steeds toont hij interesse voor den arbeid van de Stu-

15 oktober a.s.

beginnen voor de vrouw en dochters van den verlofganger 5537

speciale cursussen

in het schilderen op zijde, fluweel of anderszins, lino-leumsnede, etsen en verdere kunstnijverheid. spreekuren van 9.30—11.30, van 1.30—3.30 en van 7—9 uur, uitgezonderd woensdag en zaterdag, aan school a, regentesselaan 325—327, telefoon 32456.

dieclub, hij bezoekt de weefschool, het vrouwentehuis, het internaat voor studeerenden enz., toont belangstelling ook voor de bank-kwestie, zoodat de Inl. B. B.-ambtenaren in Oost-Java niet in elken studieclubman een spooksel zien. Naar verluidt heeft de heer Hardeman zelfs een speciale instructie voor alle onder hem staande B. B.- en politie-ambtenaren, welke afwijkt van die van West-Java. Toen indertijd de Gouverneur van West-Java zijn P. N. I.-circulaire uitvaardigde, vond de Gouverneur van Oost-Java dit onnoodig. Dit nauwe contact met de volksleiders was oorzaak van de boosheid en de critiek van den heer Zentgraaff van het Soer. Hbl.

De redactie eindigt met een nationalen groet en gelukwensch aan Dr. Soetomo en deze lofrede op den heer Hardeman: „Als er maar 3 Gouverneurs waren als gij, dan zou de weg op den vooruitgang van dit land met 50 jaar bekort worden, enz.”

De *Pewartu Deli* van 3 Juli schrijft over de industrie in Indië. Het oprichten van nieuwe ondernemingen en fabrieken in den rijken tijd is oorzaak dat in dezen malaisetijd met verlies gewerkt wordt. Handel, landbouw en industrie vormen den grondslag voor den vooruitgang van ieder land. Thans wordt voor miljoenen geïmporteerd, doch vele van de geïmporteerde goederen kunnen in Indonesia zelf gemaakt worden. Men zegt wel dat de Indonesiërs niet geschikt zijn voor den arbeid in de fabriek, doch de voorbeelden in de bestaande fabrieken logenstraffen dit. Het bedrijf der Sjarikat Tapanoeli is ook een voorbeeld van het kunnen der Indonesiërs. Er moet echter meer vakonderwijs komen. De ambachtsschool te Pematang Siantar is dan ook met gejuich begroet. Gehoopt wordt dat de Regeering voort zal gaan met wat ze doet inzake industrie, handel en landbouw voor den vooruitgang van Indonesia.

Onder het hoofd „Hooge politiek” bericht de redactie van de *Bintang Timoer* van 9 Juli een gesprek te hebben gehad met een politicus-hoofdambtenaar, een Indonesiër, waarbij men ook kwam op de overwinning der Vaderlandsche club bij de gemeenteraadsverkiezingen. Bedoelde persoon gaf als zijn meening te kennen, dat door die overwinning de verhoudingen tusschen de nationalist en die Vaderlanders nog zullen worden verscherpt. Het resultaat zal wezen dat in 1931 geen der thans rechts, ja uiterst rechts staande Inheemschen nog rechts zal staan. Niet alleen in den Volksraad, doch ook daarbuiten zal dit te constateeren zijn. De oorzaak moet gezocht worden in het gescheiden kiesstelsel; vroeger kon men nog samenwerken in een associatie-vereeniging, doch door de gescheiden verkiezing, waarvoor de Regeering vroeger reeds tevergeefs gewaarschuwd werd, is de deur voor associatie gesloten geworden. Ten slotte herinnert de redactie aan de verklaringen van de heeren Thamin en Soangkoepon in den Volksraad, dat de geboorte van de Vad. Club de politieke atmosfeer zal zuiveren.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redactie van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

Nr. 7 van 16 Aug. Een korte beschouwing over kolonisatie in Deli, door Deliaan (In 1862 kwam Nienhuys als eerste Europeaan in Deli; de volkstelling van 1920 wees uit, dat er toen reeds 7882 Europeanen waren. Men verwacht dat de volkstelling dit jaar wel een 10.000 zal aanwijzen). — Bergtuindorp Besoeki. (een ontspanningsoord op een hoogte van 800 tot 1200 M. boven den zeespiegel, waarop Resident Dingemans het eerst de aandacht vestigde). — De oliepalme cultuur op Malakka (in 1929 was de palmolievoortbrenging 1819 en de kernenvoortbrenging 311 ton). — Bevolkingscultuur van handelsgewassen en rijstvoorziening in de Bui-

tengewesten (ontleend aan Korte berichten). — Beschouwingen omtrent de taak der proefstations in Ned.-Indië. (vervolg).

Handelsberichten

van 18 Sept. no. 1227, waarin opgenomen de Nederlandsche Mercuur: Nederlandsch fabrikaat in Nederlandsch-Indië, door A. G. M. van Woerden (de schrijver besluit met te zeggen:

„Indië is een land met een toekomst, al mag de huidige depressie den vooruitgang tijdelijk remmen; hoe méér het aan het internationale verkeer wordt aangesloten, hoe meer andere massa-producenten Insulinde als afzet-terrein gaan begeeren, hoe meer kans de Nederlandsche exporteurs hebben om verder in de verdrukking te komen. Hun eigenbelang, ja zelfs voor velen hun bestaansrecht hangt van een juiste, vooruitziende politiek af en daarbij mag men zich niet laten leiden door égards ten opzichte van bevriende Indische handelshuizen, die in wezen geheel andere belangen hebben dan hun Nederlandsche relaties”).

De Hollandsche Revue.

van 15 Sept. no. 18 Filmen en fotografeeren in de rimboe (naar aanleiding van Tillema's artikel in Ned.-Indië Oud en Nieuw, Augustus). — Mijnbouw Mij „Sumatra's Goudmijn”. — Indië en de verknochtheid aan Oranje (met afbeelding van het schilderij: Avond op de reede van Soerabaja).

De Indische Verlofganger

van 19 Sept. no. 7. Een Indische Botanica, door S. Kalff (de schrijver schetst wijlen prof. Melchior Treub, geboren 28 Dec. 1851, overleden 3 Oct. 1910, de oudste van de drie hoogleeraren, gebroeders, die een zulk een groot aandeel hebben genomen in 'slands welzijn en op verschillend gebied hebben uitgemaakt. Melchior was directeur van 's Lands plantentuin van 1880—1909 te Buitenzorg, welke hij tot de eerste botanische instelling in de tropen heeft gemaakt, een wereldinstituut, waaraan een staf van wetenschappelijke medewerkers verbonden was en waar geleerden uit alle landen de tropische natuur kwamen bestudeeren, nu eens in het laboratorium van Buitenzorg, dan weer in de stille afzondering van Tjibodas. In 1915 stonden in het vreemdelingenregister van het Treub-laboratorium de namen van 150 binnen- en buitenlandse geleerden ingeschreven.

Lang was hij de ziel van het Indisch comité voor wetenschappelijk onderzoek en als zoodanig had hij een groot aandeel in de organisatie van exploratietochten, die aan de aardrijkskundige, botanische en geologische kennis van den O.-I. Archipel ten goede moesten komen. Een gebergte op Nieuw-Guinea werd naar hem genoemd, evenals een soort van levermos naar hem Treubia genoemd werd.

Nog werd naar hem genoemd het tijdschrift „Treubia”, uitgave van het Institut scientifique de Buitenzorg).

Koloniaal Tijdschrift

Septemernummer. Papoesche Problemen door dr. E. J. Burger (zie K.W. van 18 Sept.) Wij kunnen daaraan nog toevoegen, dat het opvallend is, dat de primitieve bevolking bijna overal groote waarde aan onze vlag toekent. Dit hangt samen met de beschermende magische kracht, die aan onze driekleur wordt toegeschreven. Handige onderafdeelingsscheffers maken van deze omstandigheid gebruik om in streken, waar het bestuur pas opgetreden is, aan kamponghoofden eerst een vlag en na een jaar goed werk bij wijze van belooning een uniformjas te geven. Van tijd tot tijd komen bij de districtshoofden uit de diepe binnenlanden stamhoofden om een vlag te vragen.

Mededeelingen van „De Handelsvereniging te Medan”

15 Aug. no. 15. Overzicht van den economischen toestand der oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar van 1930.

Nederlandsch Fabrikaat.

van 20 Sept. no. 9: De invoer van boter in Ned.-Indië (overzicht van de havensgewijze invoer van natuurboter gedurende 1929, alsmede de uitvoercijfers van Nederland naar N.I., welke achteruitgang vertoonen).

Ons Zeewezen

van 15 Sept. no. 9: Nautisch Instituut K.P.M. (nieuw gebouw), op 1 Juli in tegenwoordigheid van den vlootvoogd en tal van officieren van het depart. der Marine, van vertegenwoordigers van scheepvaartmaatschappijen enz., in gebruik genomen. Deze instelling van openbaar nut heeft feitelijk een overheidstaak op zich genomen, waarvoor geen geldelijken steun wordt verleend).

Politiek Economisch Weekblad

No. 22 van 24 Sept.: De koloniale paragraaf in de jongste Troonrede (zwijgen als goud is ten opzichte van de overzeesche gewesten wel in toepassing gebracht. Weinig zeggend zijn de mededeelingen over N.I., Suriname, Curaçao. Lichtpunten blijven in het duister en maakt er zich met algemeenheden van af. — „Niet heel duidelijk”. (De rede van dr. C. W. van Boetzelaer van Dubbel-dam over Christelijke politiek. Bij de handhaving

van het gezag moet Het Nederlandsch gezag zijn bedoeld). — Nederlands imperiale taak. — De regeeringsvoorstellen voor de vloot in Oost, West en Europa, door jhr. W. Röel. I. — De Javasche Bank 1929—1930, door prof. mr. J. C. Kielstra.

Nieuwe Rotterdamse Courant

van 11 Sept. Avondblad C. Santo Domingo, de stad der ruinen, door C. K. Kesler (de schrijver verhaalt bijzonderheden over het graf van Christopher Columbus, dat zich op dat eiland bevindt, in 1877 werd ontdekt, hetgeen in Spanje en Cuba een geweldige indruk maakte. Voor volledige gegevens over deze belangwekkende aangelegenheid verwijzen wij naar het artikel van rector M. Victor Zwysen van 16 April 1901 in het 5de jaarlijksch verslag van het Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap, gevestigd te Willemstad, Curaçao, getiteld: Het graf van Columbus, Een bladzijde uit mijn dagboek).

In het ochtendblad C van 21 Sept. Voor anderhalve eeuw. Paul Jones, door dr. J. Wackie Eysten (een levensgeschiedenis van den beruchten kapitein, een Schot van geboorte, John Paul geheeten, die ook als stuurman op verschillende slavenhaalders tusschen Jamaica en Guinea had gevaren en in 1792 stierf).

Tropisch Nederland

van 22 Sept. no. 11: Timoreesche kunst, door Zwerver. — De zending en de beschaving in Indië, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. XI. — C. K. Kesler besluit zijn artikel Aruba het goudeiland. (Het goud heeft thans afgedaan, thans is Aruba het tweede petroleumeland, waarop de „Arend petroleum Mij” gevestigd is, alsmede de Amerikaanse Mij. „Lago Oil and Transport Comp.”)

Suriname

Anna de Savornin Lohman, in de vorige week overleden, heeft in een zeer bewogen tijd in Suriname gewoond, toen haar vader aldaar Gouverneur was (1889—1891).

Van haar zeer omvangrijk oeuvre handelt voor zoover wij weten, alleen „Resignatie” (in den bundel „Van het inwendige Leven”) in Suriname.

Of zij zich in haar journalistieke arbeid heeft uitgelaten over den politiek toestand in Suriname, gedurende haar verblijf aldaar, herinneren wij ons niet.

Over cultuur van sinaasappelen in Suriname is er reeds heel wat geschreven: in „De West-Indische Gids”, door de heeren Tj. Pyttersen en J. A. Liems. Ook in het maandblad „Nieuw Nederland”. Tot een geregelde uitvoer is het nog niet gekomen. En dat is jammer, want onder de vruchten, die wij nu en dan in handen kregen, waren er voortreffelijke. Ook minder goede, met te veel vezel om het vruchtvliesch. Het zal nog heel wat voeten in de aarde hebben om door selectie te komen tot een uniform product. Nu wij stoomschepen krijgen met koelruimen, wordt dit misschien een prikkel tot vruchtencultuur in het algemeen.

Een vriendelijke hand zendt ons „De Maasbode” van 22 September, waarin Julio Xarayas belangrijke beschouwingen geeft over „Brazilië als fruitland”.

„Deze export van fruit — lezen wij daar — is voor Brazilië een betrekkelijk nieuw terrein. Wel-is-waar had men reeds lang vóór den oorlog bananen naar het buitenland verkocht, doch dit was een bijna plaatselijke handel van Santos op Buenos Aires en Montevideo”.

„In 1910 exporteerde Santos 758.000 bossen bananen, een hoeveelheid die gedurende de oorlogsjaren onbeduidende schommelingen onderging. Pas daarna is de groote stijging gekomen: in 1920 waren het al 2.300.000 bossen, in 1927 4.165.000, in 1928 vijf miljoen en in 1929 vijf en een half miljoen, ter waarde van 17.488 contos de reis, of ruim vijf miljoen gulden. De bos bananen dus voor iets beneden de gulden.”

Wij veroorloven ons de vrijheid hier te laten volgen wat de schrijver zegt over de export van sinaasappelen, omdat daaruit voor Suriname leering te trekken is: „Over de toenemende inspanning van Brazilië om zich een plaats op de Europeesche sinaasappelmarkt te veroveren, hebben we reeds vroeger het een en ander medegedeeld. De kwaliteit der proefzendingen bleek goed te zijn, doch er werd nog geklaagd over de verpakking en de onvoldoende sorteering. Ook aan het vervoer bleek nog een en ander te verbeteren te zijn.

Thans is er te Limeira in den staat Sao Paulo, een „packing house” ingericht, met volop steun van de gemeentelijke en staatsautoriteiten, welke allerlei faciliteiten verleend hebben ten einde dit nieuwe export-artikel te steunen. Er is een automatisch systeem ingericht voor het wasschen, drogen en sorteeren der sinaasappelen, waarbij deze geheel machinaal verwerkt worden, en niet met de handen van arbeiders in aanraking komen. Vervolgens worden de vruchten verpakt in papieren zakken die 25, 50, 100 en 200 stuks kunnen bevatten. Uitvoer van sinaasappelen naar het buitenland zal te Santos enkel mogen geschieden na voorafgaande staatscontrole op grond van certificaten van de packing house te Sorocaba en Limeira. In

gemeenten waar geen inspectie van dezen aard bestaat, zullen ambtenaren van den Serviço de Citricultura een speciale controle uitoefenen. Bij inscheping zal in het bijzonder worden gelet op een goeden staat van verpakking. Niet alleen de staatscontroleur, doch ook het personeel der douane heeft instructie om hier acht op te slaan.

Soortgelijke maatregelen worden ook door de andere betrokken staten overwogen en nagevolgd. Aldus is te verwachten dat de Braziliaansche sinaasappel inderdaad een groot artikel op de Europeesche markt zal worden, vooral nog bovendien omdat Brazilië juist omgekeerde seizoenen heeft, en dus met sinaasappelen verschijnt op een tijdstip waarop Spanje en Californië niet leveren.”

In Sorocaba, een stadje in den staat Sao Paulo is men reeds bezig om sinaasappelwijn te maken.

„Wie Suriname kent — aldus vervolgt de schrijver — zal zich de waarlijk zeer smakelijke wijntjes herinneren, welke men in West-Indië uit den sinaasappel weet te bereiden. Het is een drank die zelfs levendig doet denken aan Madeira”.

Eenige jaren geleden ontvingen wij uit Suriname eenige flesschen van dien sinaasappelwijn, onder verschillende benamingen en van verschillend alcoholgehalte. Na dien hebben wij nie's meer vernomen van deze industrie.

De fabricage van fruitproducten beperkt zich in Brazilië tot jams en confituren van vrij middelmatige hoedanigheid.

De schrijver heeft het dan verder over de stijve gele, die men van de goejavevrucht bereidt. Deze voortreffelijke gele maakt men ook in Suriname, maar voor zooveel wij weten is die geen artikel van uitvoer.

„De cultuur van de gojaba — aldus besluit de schrijver zijn interessante mededeelingen — is nog nooit stelselmatig ter hand genomen, doch men wacht in Brazilië slechts op de eerste aanmoedigende berichten uit Europa om zich terstond met animo op deze nieuwe mogelijkheid te werpen.”

Waarom in Suriname niet, waar de goejave zoo welig tiert?

KAWEE'TJES

DEN HAAG

J. v. d. PUTTEN - Boreelstraat 18 - DEN HAAG
MODES, JAPONNEN EN
MANTELS NAAR MAAT 5249

Repatrieerenden en Verlofgangers

Chique, modern gemeubileerde Apartementen met str. water, bad, telefoon, met vrije keuken. Heerenhuis Scheveningen, Leuvensestraat no. 69 (Belgische Park) Lijnen 9—14 en Blauwe tram. 5255

JUDELS

PATISSIER

ERNATAART

ALLÉEN 5360
FRED. HENDRIKLAAN 189 — TELEFOON 54780

Denkt men aan prima BONT, dan denkt men aan
„DE ROODVOS”

JAN BLANKENSTRAAT 76 — TELEFOON 10691
5524 M. H. WENSMA.

HET BEST GESORTEERD SIGARENMAGAZIJN IS

GROOTE MARKTSTRAAT 37 — DEN HAAG

INSTITUUT HANSA, PEDICURE D.pl.

Aanbevolen door Doktoren.

HARSTENHOEKSTRAAT 31. TEL. 52764.
GEVESTIGD SINDS 1922. 5532

„De Vier Jaargetijden”

Valeriusstraat 80, Den Haag

- Specialiteit Indische Uitzetten -

5445

GEOPEND: een HEERENKAPPERSZAAK,

naar de eischen des tijds ingericht en voldoende aan de modernste voorwaarden van hygiëne. 5530

HENDRIK COERS, Korte Poten no. 38, Den Haag.
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

VERLOFGANGERS.

Bij vestiging in Duinoord, koopt dan Uw VISCH bij

P. v. VOSSOLE-PLUGGE

Lijsterbesplein 5, Den Haag. — Telefoon 90757.

Gebakken Visch, WARM thuisbezorgd. 5560

DAMESSTOFFEN
ZOOVEL
VOOR DE TROPEN
ALS VOOR HOLLAND

BOTHE
Kneestraat 21, Den Haag

STALEN WORDEN TEN
SPOEDIGSTE OP AANVRAGE
FRANCO GEZONDEN
DOOR GEHEEL NEDERLAND

5014

Uit de Rijksbegroting voor 1931.

Hoofdstuk XI (Koloniën):

Het XIde hoofdstuk der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1930 is bij de wet van 7 Maart 1930 vastgesteld op f 6.178.753.

Voor 1931 wordt geraamd f 6.159.962.

Voor 1931 wordt dus minder geraamd dan oorspronkelijk voor 1930 is toegestaan f 18.791.

Afdeelingwijze beziën is meer uitgetrokken:

f 37.274 voor kosten van het departement (afdeeling I). f 159.835 voor uitgaven ten behoeve van Suriname (afdeeling II);

daarentegen minder uitgetrokken:

f 215.900 voor uitgaven ten behoeve van Curaçao (afdeeling III).

De hogere raming voor kosten van het departement ad f 37.274 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door periodieke bezoldigingsverhogingen, zoomede wegens grooter aandeel in de kosten van den rijksgebouwendienst (bouw van een nieuwe lift).

Het voor Suriname meer aangevraagde bedrag van f 159.835 vormt het verschil tusschen een drietal verhogingen en verlaging van de militaire uitgaven.

De verhogingen zijn:

f 100.000 voor uitgaven in verband met de afbakening van de zuidgrens van Suriname;

f 134.189 voor bijdrage aan de Surinaamsche geldmiddelen;

f 500 voor meubilair van de ambtswoning van den gouverneur.

De militaire uitgaven zijn f 74.854 lager geraamd, hoofdzakelijk omdat als gevolg van het scherper toezicht op het verleen van verpleging voor landsrekening in het militair hospitaal en door verpleging in particuliere en andere ziekeninrichtingen, een geringer aantal patiënten te verwachten is, in verband waarmede tevens het personeel in het militair hospitaal kan worden ingekrompen.

Afwachten of dit bericht serieus is.

De N. R. Ct. van 23 September, ochtendblad C schrijft:

De Inca-schat gevonden?

NEW YORK, 22 September (V. D.) Uit Zuid-Amerika wordt gemeld, dat het na lange vergeefsche opsporingen den advocaat Torres uit Panama gelukt is, in Venezuela den legendarischen Inca-schat te vinden.

Torres deelt thans mede, het graf te hebben gevonden van den laatsten Inca-koning Atahualpa, dat bij de inboorlingen als een heiligdom staat aangeschreven. Torres heeft assistentie van militairen en politie gevraagd, aangezien hij een overval van de inheemsche Indianen vreest. In het dorp Yaraquis wonen nog rechtstreeksche afstammelingen van den laatsten Inca-koning Atahualpa, terwijl ook de regering van Venezuela wel aanspraken zal maken op de vondst.

Op de internationale koloniale tentoonstelling in 1931 te Vincennes te houden zal een afzonderlijk gedeelte van het hoofdgebouw gewijd zijn aan Suriname en Curaçao, met groote kaarten erin, waar men een indruk zal geven van de groote verbindingen en van de economische beteekenis van deze West-Indische bezittingen.

AMERSFOORT

N.V. „PATRIA” 5303
Boek- en Fotohandel. — Kantoortartikelen.
UTRECHTSCHER WEG 46 AMERSFOORT
TELEFOON 653

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINGSCHOOL”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

MEISJESSCHOOL VOOR LEERLINGEN VAN 6 TOT PLM. 19 JAAR - KLEINE KLASSEN

L. O. met Fransch en Handenarbeid MULO opleiding A. en B. Hoofd, Mevrouw M. A. G. STEFFELAAR
Inlichtingen verstrekt gaarne Mevrouw E. CH. STAMM'LER-BÖTTGER, gewezen Directrice der 1ste Lagere Meisjesschool, Koningsplein, Oost. Weltevreden, Schuytstraat 217, Den Haag. 5100

Curaçao

De politie.

Wat ons blad reeds eenige malen kersversch aan de Nederlandsche en Curaçaosche lezers heeft meegedeeld, heeft de gouverneur nu ook ter kennis van den Kolonialen raad gebracht, en vindt Aneta belangrijk genoeg, om nog eens van Willemstad naar Nederland te seinen, dat nl. de werving in Nederland voor de Curaçaosche politie niet het gewenschte gevolg heeft gehad. De Nederlandsche pers neemt het nu gretig als een nieuwtje op, wat het eenige weken geleden al aan het K. W. had kunnen ontleenen.

Intusschen is het volgens Aneta zoo, dat de gouverneur zou hebben geschreven aan den Kolonialen raad, dat zijn aanvraag in Nederland „geheel zonder resultaat” is gebleven.

Wij hebben het oor hier te luisteren gelegd, en willen nog wel eens herhalen waaraan het o.i. schort: te lage bezoldiging ginds of te hooge bezoldiging hier; te veel verschillende hoofden en te-weinig-technische-leiders.

Een school op de Isla.

La Union bericht, dat 29 Augustus II. op Negropont een bijzondere school is geopend. Dr. Eskes is voorzitter van de schoolvereniging, die den heer Rustige als hoofd heeft laten uitkomen. De gouverneur, het openbaar en het Roomsche Katholiek schooltoezicht waren tegenwoordig.

Standard Oil.

Hetzelfde blad vertelt van een gerucht, dat op Curaçao de ronde deed, dat de Standard Oil zich zou vestigen op de plantage Fuik. De directie der maatschappij zou met den eigenaar dezer plantage in onderhandeling zijn, en de optie, die zij had zou verlengd zijn. *La Prensa* had reeds een bevestiging van het gerucht gehoord.

Nachtveiligheidsdienst.

Ook Curaçao is zijn eerste Curaçaosche particuliere nachtveiligheidsdienst rijk geworden. *La Union* bericht het.

De brug.

Volgens *La Union* heeft het gouvernement voor f 95.000.— een algeheele herstelling van de brug opgedragen aan de firma Dijkerrhoff en Widman. Zulks in afwachting van de definitieve oplossing van het oververbindingsvraagstuk.

Het geval-Weitjens.

Het fijne weten wij er ook niet van, maar als wij de zaak goed verstaan, dan is het allereerste bezwaar van mr. Weitjens, dat, waar de wettelijke bepalingen uitgaan van een benoeming der leden van de zittende magistratuur voor het leven door de Kroon, men er de laatste jaren, en ook in zijn geval, dit op gevonden heeft, om tot een uitzending voor zes jaren te komen, dat de gegadigden worden gesteld ter beschikking van den gouverneur om voor een bepaalden tijd belast te worden met de werkzaamheden verbonden aan de door hen te bekleeden functie. Wij gelooven ook, dat dit zoo maar niet in den haak is. Te minder omdat daarbij wel eens de andere wettelijke eischen als leeftijd en „doctorale” jaren in voorgeschreven aantal niet gehandhaafd zijn. Maar men mag zich toch afvragen, of het op den weg van den heer Weitjens, als zoodanig ambtenaar in functie, lag, om, en nog wel op de meegedeelde wijze, zijn bezwaren openbaar te maken, al waren deze dan ook van zóó gezaghebbende zijde, als verluidt, gestuend.

Wij maken deze opmerkingen onder voorbehoud, dat hetgeen wij hoorden juist is. Wij begrijpen echter niet, dat de gouverneur in de commissie van onderzoek twee hoofdamttenaren benoemd heeft, geheel buiten het vak staande.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Brion aanbevolen aan den gouverneur van Caracas.

Curaçao ce 29de Mars 1806.

Le Gouverneur de Curaçao et de ses dependences

A Son

Excellence Monsieur Le Gouverneur et Capitaine General de Caracas.

Monsieur Le Capitaine General.

J'ai l'honneur de vous recommander très spécialement et très particulièrement Monsieur Pierre Louis

Brion negotiant ici à Curaçao, et capitaine de notre garde Nationale qui a des affaires de famille à arranger dans l'Etendue de votre Jurisdiction. Je vous prie avec instance Monsieur Le Capitaine General de lui procurer toutes les facilités, toute l'assistance, toute la protection dont il pourrait avoir besoin, et de vouloir bien vous assurer que reciproquement nous ne demandons pas mieux, que de vous obliger et de vous être utiles.....

Uit den Verren Vreemde

Italië in Lybië.

De Italianen kunnen in Lybië weer op een nieuwe, met succes volbrachte, prestatie wijzen. Zij zijn doorgedrongen tot de oase Koefra, die op een afstand van de kust van de Middellandsche Zee ligt gelijk aan dien van Rome tot Parijs, maar dan in een woestijn- en steppengebied, dat Koefra tot nu toe veilig had gesteld voor elke vreemde bedreiging. De oase is maar bezocht, niet blijvend bezet; toch wordt het volbrengen van de onderneming als een daad van bijzondere beteekenis beschouwd.

Den 24en Januari van dit jaar werd de Italiaansche driekleur geheschen in Moerzoek, belangrijk punt van samenkomst van karavaanwegen in Z.-W. Lybië. Vroeger, 16 jaren geleden, hadden de Italianen zich ook ver van de kust gewaagd, maar de aanvankelijke overwinning was hun toen slecht bekomen. De groote gemeenschapslijn van meer dan 800 K.M. tusschen Tripoli en Moerzoek was niet voldoende bevestigd. De Senoessi maakten hiervan gebruik om op hun beurt een slag te slaan. Deze kwam zoo raak aan, dat de Italianen zich op de kuststrook terug trokken. Eerst onder de Mussolini-leiding is het offensief weer hervat. Stelselmatig is terrein gewonnen, en wat door de krijgsmacht vermeersterd is, is door bestuursmaatregelen onder contrôle gebracht en gehouden. Gemakkelijk is de hieraan verbonden taak niet in dit onherbergzame, dorre land, maar de moderne techniek heeft ook hier nieuwe middelen beschikbaar gesteld. Voor de verkenning van de streek en van de beweging der verzetslieden is de vliegmaschine van onschatbare waarde gebleken. Ook voor de vliegers zijn wel moeilijkheden te overwinnen geweest, zoowel door de heftige zandstormen als door de eigenaardigheden van bodem en begroeiing, maar de verspieders uit de lucht bewegen zich nu toch vrij gerust over die gebieden en weten er scherp waar te nemen. Wordt 't noodig geacht, dan kunnen zij zelfs, door 't werpen van bommen, samengetrokken strijders verstrooien, terwijl zij zelf daarbij onkwetsbaar blijven.

Op deze wijze zou echter in dit land (het gedeelte van Lybië, dat Italië als zijn gewest beschouwt, zal in oppervlakte zoowat zoo groot zijn als Italië en Frankrijk te zamen) toch geen resultaat van blijvende beteekenis te bereiken zijn. Hiervoor moet men voet, vasten voet in het binnenland krijgen. De Italiaansche politiek is er op gericht de streken, waar de vlag geplant wordt, ook zooveel doenlijk tot ontwikkeling te brengen, zoodat de inwoners daar zelf belang krijgen bij het scheppen van een geordenden toestand — de Van Heutsz-politiek in Atjeh! —. Ook voor de hiertoe noodige kriegsverrichtingen en verdere bestuursvoorzieningen, beschikt men thans over gansch ander materiaal dan bij vroegere ondernemingen. De Arabische Bedoeïnen en Berbers, die hun land tegen de vreemde indringers verdedigden, beschikken over paarden en kameelen. De Italianen konden zich deze vervoermiddelen ook aanschaffen, maar zij bleven bij 't gebruik ervan in dat land de minderen van de inboorlingen, en voor het ageeren met groote afdeelingen moesten zij toch blijven rekenen op troepen te voet en op langzame transporten. De automobiel en de autovrachtwagen hebben hierin verandering gebracht. Zelfs de Sahara, de grootste woestijn van Afrika, die zich als Fransch gebied ten Z. van Lybië uitstrekt, is reeds meermalen door rupsauto-expedities genomen; voor de verbinding van de kust van de Middellandsche Zee met de oasen in de Libysche woestijn beschikt Italië dus ook over die middelen, welke verre superieur zijn boven alles wat de verzetspartij in beweging kan stellen. Hiervan is dan ook een nuttig gebruik gemaakt.

Met dit al vormden de operatiën, die geleid hebben tot de bezetting van Moerzoek in Januari, toch nog een onderneming, waarmede heel veel strategie, tactiek en bestuursbeleid gemoeid zijn gegaan. Toen

VAN MARLE EN BIGNELL

Lange Voorhout 58
's-GRAVENHAGE

KUNSTVEILINGEN
MEUBELVEILINGEN
TAPIJVEILINGEN

Op aanvraag
wordt Catalogus
toegezonden

5551

de troepen, onder generaal Graziani, de oase bezet hadden, met het voornemen haar blijvend onder Italiaansch bestuur te houden, was de gouverneur, maarschalk Badoglio, dan ook uit Tripoli naar Moerzoek gevolgen, om persoonlijk zijn gelukwenschen aan te bieden, en in de Kamer te Rome werd den minister van Koloniën, generaal De Bono, een ovatie gebracht.

Dit laatste vond zijn verklaring ook hierin, dat de volbrachte zet beteekenis heeft in de Fransch-Italiaansche politiek, die de gemoederen gemakkelijk in opwelling brengt. Italië is niet tevreden met hetgeen 't na den oorlog gekregen heeft. 't Wenscht speciaal in Afrika meer expansie-gelegenheid te krijgen. Moerzoek ligt in den hoek waar Lybië omsloten is door Fransch gebied, ten W. Tunis en ten Z. de Sahara. Vandaar loopen groote karavanenwegen, door de Sahara, naar de vruchtbare, rijke landen van Centraal-Afrika. Zoolang als Italië ver van de grenzen van het Fransche gebied bleef, kon men zeggen: wat vraagt gij toch om meer, gij beheerscht en benut niet eens wat U reeds toegevoegd is? Rome voelt zich, door zoo'n zet in zuidelijke richting en in het algemeen door het zich daadwerkelijk laten gelden in vóórdien door de Bedoeinen, Berbers, Senoessi beheerscht terrein, dus versterkt in zijn eisch tegenover hen, die Italië te kort hebben gedaan.

Nog meer zuidelijk, en vlak bij de Fransche Sahara-grens, ligt nog een oase: Tummo. Minister De Bono kondigde in April, bij de behandeling der begroting, in den Senaat aan, dat deze ook spoedig aan de beurt zou komen, hetgeen echter, voor zoover ons bekend, tot nu toe niet is geschied. Bij diezelfde gelegenheid sprak hij ook van een nog dit jaar te ondernemen veldtocht in het gebied van Koefra, de oasenstreek in Z.-O. Lybië, bezuiden Cirenaica, bij de Egyptische grens. Koefra is, in het oosten van het Italiaansche gebied, ook een voornaam punt voor het karavanenverkeer. Generaal Graziani was tot onder-gouverneur van Cirenaica benoemd, om de leiding van dit plan in te bekwaam, sterke handen te leggen. En voor de ten uitvoerlegging van dit gedeelte van het regeerings-program is nu wel een verdere stap van beteekenis gedaan. Dat is de gebeurtenis waarvan wij in den aanhef dezes melding hebben gemaakt.

In het westelijk deel van Cirenaica is de oase Dzjalo een bezet Italiaansch punt. Koefra ligt daar nog ver van af. Na zorgvuldige voorbereiding heeft een afdeling, in auto-vrachtwagens, in drie etappen, den afstand afgelegd, en is daarna weer naar haar uitgangspunt teruggekeerd. Dit geeft reeds aan dat de bedoeling slechts een verkenningstocht geweest is. Een smaldeel vliegmaschinen werkte met de landcolonne samen.

Naar gelang Italië de occupatie van Lybië meer daadwerkelijk doorvoert, is de hoek waarin Koefra de voornaamste plaats vormt, een verzamelpunt geworden van hen, die uitweken om in het verzet tegen de blanke overheersching te volharden. Koefra had den naam van onneembaar te zijn. De nu goed volbrachte tocht heeft het prestige van de verzetshoofden zeker geschokt, en aan de Italianen daarentegen kracht van geloof geschonken in de door hen toegepaste methode. Maar daarom mag men aan het behaalde succes toch ook weer niet te veel waarde toekennen. 't Is iets geheel anders, onverwacht een slag te slaan, dan wel zich blijvend het meesterschap te verzekeren. Het nieuwe heeft veelal succes door het daarin gelegen element der verrassing en der overbluffing. De verkenning heeft de groote bezwaren doen kennen van het uitgestrekte woestijn- en steppegebied, met een geslaagde verkenning kunnen de moeilijkheden van het operatieterrein duidelijker geworden zijn. De verzetspartij is nu gewaarschuwd en heeft tijd om op middelen van verweer bedacht te zijn. Er blijft in Lybië nog heel, heel veel te doen. Italië is op den goeden weg, als het zijn kolonie inderdaad

pacificeeren wil; maar 't zal dan nog op veel tijd en op veel offers moeten rekenen alvorens die pacificatie als volbracht te kunnen beschouwen.

Wie aan symboliek doet, kan een sprekend motief vinden in het feit, dat Italië, na langen, moeilijken strijd, in de Lybische woestijn een verafgelegen oase heeft..... verkend.

Wij haalden boven de Van Heutsz-politiek (als voorbeeld) erbij. Menige andere maatregel is ook door een overeenkomstigen geest ingegeven. In de gedeelten, die onder daadwerkelijk Italiaansch bestuur zijn gebracht, moeten de geweren en de munitie ingeleverd worden; op het bezit van verboden wapens zijn zware straffen gesteld. Voor de berechtiging van overtredingen zijn vliegende rechters ingesteld, die per vliegtuig de zittingsplaatsen bezoeken. Onder de inlandsche troepen kwam desertie veelvuldig voor; door de toepassing van de doodstraf, zelfs voor hen die vrijwillig terugkeeren, is 't over en weer gaan zeer verminderd. Bij 't aanvaarden van de hulp van inboorlingen wordt een sterke selectie toegepast. Terwijl de goedgezinden steun krijgen en op bescherming kunnen rekenen, worden de slechtgezinden zonder genade vervolgd, heulen met hen wordt niet toegestaan. De bevolking heeft te kiezen: met Italië of tegen Italië; zij zal de gevolgen hiervan ten goede of ten kwade ondervinden. De verzetslieden moeten hoe langer hoe meer geïsoleerd worden.

Ingezonden

Voor Pa van der Steur.

Alsnog in dank ontvangen en afgedragen aan het Comité van Bijstand te Zeist: Door tusschenkomst van den heer G. C. A. v. D. te Arnhem van de fam. L. en vrienden f 10,—; van den heer G. C. K., Den Haag, f 2,50; en van den heer P. R. te De Steeg, van Mevr. N. de H.—R., f 1,50.

Laatste verantwoording f 5639,56, totaal f 5653,56.

Verzoeken eventueel nog af te dragen giften rechtstreeks over te maken aan de Penningmeesteres van genoemd Comité (Giro No. 51868).

Opvoedingsgesticht „Oranje-Nassau”.

MAGELANG, 20 Augustus 1930.

Geachte Redactie!

Gij wilt zeker wel zoo vriendelijk zijn om deze letteren in Uw blad op te nemen voor het publiek.

De 65ste verjaardag is achter den rug en ik ben heden klaar gekomen met de optellingen. Ik ben de maand Juli begonnen op folio 45 in mijn dagboek van ontvangsten voor 't gesticht en ik eindigde op folio 98. Wij hebben, zoover als dit door leesbare adressen mogelijk was, elk die een verjaardags-gift stuurde persoonlijk bericht van ontvangst gezonden. Ik heb al de optellingen laten controleeren door den ouden heer Van Gennep, die als altijd daartoe zeer bereid was en nu zijn wij tot de conclusie gekomen, dat de 65ste verjaardag ons in de kas bracht f 28.936,38 (Acht en twintig duizend negen honderd zes en dertig, acht en dertig cent). Dat is dus een reuzen resultaat. Ik heb van dit geld in veiligheid gebracht voor 't Studiefonds f 25.000,— in deposito. Dat geld is dus veilig en geeft éénduizend gulden rente per jaar ten behoeve van kinderen, die vooruit willen en kunnen. Het is als fonds belegt en dus als ik 65 jaar dood ben en ons gesticht dan nog bestaat, dan geeft 't kapitaal nog f 1000,— rente per jaar.

Wat erg mooi is, ja treffend, dat is dat dit geld niet bij elkaar gebracht is, althans het meeste niet, van, of door Kapitalisten, maar door de menschen, die het eerst met handenarbeid hebben moeten verdienen. Het feit, dat ik 53 folio's kasboek ermede gevuld heb, is bewijs genoeg, dat het met kleine bedragen bij elkaar kwam. Het kwam van de Noordpunt van Atjeh tot de Noordpunt van Menado. Het kwam mede uit steden en dorpen uit Nederland, door Matrozen en Militairen, door de kleine en middelmatige Cultuuremploye's, die zulk een moeilijken tijd doormaken, door Officieren en Ambtenaren, Commiezen, Klerken en Schoolkinderen, ja zelfs door 112 Nederlanders in China, elk 65 cent. Schoolkinderen hebben medegeholpen, kinderen van Administrateurs hebben gecollecteerd en de algemeene pers heeft geholpen — krantig geholpen.

Wij hebben een oogenblik gedacht te publiceeren, — zooveel uit Batavia, zooveel uit Semarang, zooveel uit Soerabaia, enz. — maar 't is niet te doen, daar 't schier uit alle plaatsen uit Indië kwam en met zulk een hartelijke liefde is gegeven, dat 't heusch niet noodig is den naaijer op te wekken. Spoorpersoneel, Mijnpersoneel, Veempersoneel, ook olie- en suikermenschen, alles heeft medegeholpen en ik kan niet anders dan hartelijk danken. De nieuwe autobus is besteld en 't geld ligt klaar om te betalen. Velen hebben mij gezegd, als U 70 jaar is, moet U zeventig centen vragen en één stuurde

100 centen in een papiertje en schreef: een Symbool — dat U honderd jaar worde.

Met heel veel dank

Papa
JOH. v. D. STEUR.

Berichten der Afdelingen

Afdeling 's-Gravenhage.

Voor de leden van de afdeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West” zal Zaterdag 11 October 1930 des namiddags om kwart over twee in het Scala-theater, Wagenstraat 34 alhier, vertoond worden het tweede gedeelte van de Borneo-film, opgenomen door den heer H. F. Tillema.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

Afdeling Apeldoorn.

Vrijdagavond 24 October 8 uur in „La Bordelaise”. Lezing met lichtbeelden door den H. E. G. Heer C. J. v. Kempen, oud-Gouv. S. O. K. en lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal, over: „Sumatra's Oostkust”.

Leden met 2 introducee's vrijen toegang, begunstigers persoonlijk vrijen toegang, andere belangstellenden f 0.25. Noteer den datum! Brengt leden aan!

De Secretaris,

J. C. BAARS,

tel. 1358, postgiro 93038.

Mededeelingen

VAN DE REDACTIE.

Koninklijke belangstelling voor den medischen nood in Indië.

H. M. de Koningin-Moeder heeft de Vereeniging „Simavi” („Steun In Medische Aangelegenheden Voor Inheemschen”), welke zich ten doel stelt den medischen nood in Oost- en West-Indië te helpen lenigen, met een belangrijke gift verblijd.

Het eerste vliegtuig vertrokken met ruim 219 K.G. post.

Met het vliegtuig, dat 25 September van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werden 26 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 219.800 K.G. bruto en 207.000 K.G. netto.

De zending bevatte 22054 brieven, 832 briefkaarten, 204 drukwerken, 27 postwissels, 13 monsters en 2 pakjes; totaal 23132 stuks. Hiervan werden aangeteekend verzonden 694 brieven, 37 briefkaarten, 1 drukwerk, 2 pakjes en 4 monsters; totaal 738 stuks.

Van het totaal aantal brieven waren er 16.135 met een gewicht beneden 5 gram.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

J. A. W. Leinders, hoofdonderwijzer o. l. o., Doorwaartstraat 1h, Brunssum; J. W. C. Bakvis, hoofdonderwijzer o. l. o., Laan van Meerdervoort 763, Den Haag; P. J. Kleijwegt, hoofdonderwijzer o. l. o., Zuidzijde B 139, Rozenburg; L. J. Nounens, hoofdonderwijzer O. E. L. O., Burg, Suisstraat D 108, Oisterwijk; J. K. Visser, hoofdonderwijzer O. E. L. O., Mart. Steijnstraat 23b, Rotterdam.

Met Pensioen.

A. J. L. Couvreur, lid van den Raad van Ned.-Indië, Sweelinckplein 51, Den Haag; Ir. J. F. van Weelderen, hoofd v. d. P. T. T. dienst, Deylerweg 1, Wassenaar.

Eerste klasse Familie-Pension PENSION MARINA

MENTON (Côte d'azur) Tel. 167
W. & K. Stroomend water. Gelegen aan Zee
te Menton, in de nabijheid van het station en
de tram.

5519

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Dr. P. J. Stigter, geneesheer-directeur van het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, 2e Sweelinckstraat 63, Den Haag; J. A. Rodbart, gezaghebber b. d. gouv. Marine, Van Weede van Dijkveldstraat 37, Den Haag; mr. H. van der Meulen,

PIANO of Radio?

Piano en Radio staan niet tegenover elkaar; zij vullen elkaar aan en al geeft de radio de muziek ook nog zoo goed weer, op gezellige avondjes heeft de piano toch nog altijd de voorkeur.

Een piano is niet alleen een middel om muziek ten gehore te brengen, maar bovenal een middel om persoonlijk muzikaal gevoel te uiten. Wie muzikaal is, zal altijd het verlangen blijven om zelf te spelen.

Ook zal luisteren naar goede muziek alleen, het gehoor niet ontwikkelen. Kinderen, die piano leeren spelen, zullen later veel beter goede muziek kunnen waardeeren, dan zij die geen muziekkennis hebben.

Een goede piano is de sleutel tot de gezelligheid in huis en een goed pianospeler is overal welkom. Geeft daarom Uw kinderen de gelegenheid, die U misschien vroeger gemist hebt. Wij kunnen U een goede piano leveren vanaf **ƒ 550.**

GOOSEN & SWAGERMAN
LAAN VAN MEERDERVOORT 100
DEN HAAG TELEF. 37867
PIANO'S ORGELS RADIO

5289

N.V. Haagsche Boazbank

Molenstraat 45 & Telefoon 15903
Den Haag

Rente Spaarkas 3 1/2 %
Rente Deposito's . . . 3 tot 4 1/2 %
Rente in Rekening-courant 3 %

Aan- en Verkoop- van Effecten
Verzilvering van Coupons
SAFE-INRICHTING

De Directie: **Mr. J. A. DE WILDE**
M. A. POTTER

5439

Verlofgangers in Nederland

verzuimt niet tijdens Uw verlof een **Schildering, Zegelring en Lakstempel** met Uw **Familiewapen** 5523

te laten maken. — Een fraai bezit en aardig geschenk!

MARTEN N. DAMSTRA, Kapelstr. 46 - Utrecht
levert dit alles billijk en zeer juist uitgevoerd.

Tal van dankbetuigingen uit Indië.

C. A. KLAUFUS

Lid der Verg. v. d. Effectenhandel

Kantoor: Reguliersgracht 18 — Telef. 34727
AMSTERDAM 5446

EFFECTEN — COUPONS

Administratie — Nazien van Lotingen
Adviezen voor Beleggingen

J. DE BOUTER & ZOON

(ANNO 1859)

Rotterdam, Wijnhaven 35 b. Tel. 12977 - 52977

EFFECTEN - COUPONS - PROLONGATIËN

Uitvoering van effectenorders aan alle binnen- en buitenlandsche beurzen. 5558

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“.

adj.-inspecteur van Financiën, 1e Helmersstraat 93hs., Amsterdam; H. Mars, tijd. wd. hoofdopz. b. d. S. S. en Tr., Asterstraat 23, Den Haag; mej. J. H. J. Laats, onderwijzeres 1e kl. bij het O. W. L. O., per adres Ned. Handel Mij., Amsterdam; mevr. E. L. Karssen, geb. Van Elsbroek, onderwijzeres 1e kl. bij het O. W. L. O., Nicolaistraat 13, Den Haag; K. H. L. Tupang, opz. 1e

kl. b. d. W. en 's Lands B. O. W., Renbaanstraat 53, Scheveningen; P. Ph. Pattiveilohv, 1e commies ter controle b. d. S. S. en Tr. per adres Ned. Handel Mij., Den Haag; G. E. Lekahena, douane-commies 1e kl., per adres Ned. Handel Mij., Den Haag; H. B. F. J. Parent, boscharch. 1e kl. bij het Boschwezen, v. Brakelstraat 105, Den Haag; W. van Dort, gouv. Ind. arts, Prinsengracht 810, Amsterdam (C.); P. E. Kranen, hoofdcomm. b. d.

Fabr. der Opiumregie, Molenstraat 36a, Roosendaal; G. A. N. Zimmerman, contr. 1e kl. b. d. Pandhuisdienst, Adr. Goedkooplaan 117, Den Haag; G. J. Mees, hoofdpol. opz. b. d. Alg. politie, Alb. Cuyperstraat 37, Amersfoort; Tj. S. A. Knijf, ond. b. d. A. M. S. te Bandoeng, Resedastraat 3, Rijswijk (Z.-H.); mej. B. I. Segond von Banchef, contr. 2e kl. b. d. P. T. T., Adr. Pauwstraat 26, Den Haag.

Mutatiestaat van 24 September tot 1 October '30

Nieuwe Leden:

- H. B. Dornseiffen, Amsterdam, Paulus Potterstr. 38.
- H. J. Schölvinc, Nijmegen, Korte Nieuwstraat 37.
- A. M. L. Kloppenburg, Nijmegen, St. Annastraat 118.
- J. Kop, Nijmegen, Jos. Israëlstraat 21.
- A. van Westreenen, Nijmegen, Groenewoudsche Weg 305.
- J. H. Ochterkamp, Nijmegen, Bloemerstraat 160.
- J. Meyboom, Nijmegen, L. Burchstraat 22.
- J. de Haas, Nijmegen, St. Annaweg 418.
- R. N. van der Elst, Nijmegen, Groesbeekse Weg 75.
- J. van Bommel, Indol. Student, Heemstede, Lanckhorstlaan 117.
- W. G. M. Gaillard, Amersfoort, Paulus Buyslaan 20.
- Mevrouw A. Klein Lankhorst-Oetmar, Apeldoorn, Soerensche Weg 92.
- D. Dronkers, p.a. „Pension 's-Gravenhage“, Beuzidenhout 78a, Den Haag.
- Z. Stokvis, Den Haag, Van Imhoffplein 7.
- Gooische Effecten- en Depositobank, Hilversum, Langestraat 109.
- Ant. Andriessen, Juwelier, Markt, Bergen-op-Zoom.
- Mejuffrouw M. C. Mulder, „Stella-Maris“ Burgemeester van Schaeck Mathonsingel 4, Nijmegen.
- C. A. van Meeuwen, Hoofd-Administrateur Cultuur Mij., Sanghyangdamar, thans te Leerdam, Kerkstraat 60.
- H. Molenbroek, Den Haag, Weede van Dijkveldstraat 37.
- A. J. A. van Driem, Oud-Directeur Mulo N.-I., Den Haag, Segbroeklaan 70.
- Ch. J. Ophorst, Oud-Schoolhoofd N.-I., Den Haag, Ericalaan 21.
- J. Rauws, Oud-Administrateur V.Cr.W. N.-I., Den Haag, Van Aerssenstraat 93.
- J. H. Nagel, Employé onderng. „Kalisidie“ Oengaran.
- H. J. A. Bylard, Architect, Voorburg, Laan van Swenstijn 8.

Nieuwe begunstigers:

- Jonkvrouwe M. Mollerus, Apeldoorn, Marialaan 48.
- Mejuffrouw A. L. Schoch, Apeldoorn, v. Hassellaan 15.
- G. Schotman, Apeldoorn, Kerklaan 55.
- Mejuffrouw T. van Soelen, Apeldoorn, Hoogakkerlaan 26.
- Mevrouw H. Bennink, Apeldoorn, Hoofdstraat 157.
- Mejuffrouw A. A. Zoete, Apeldoorn, Loosche Weg 50.

Voorgesteld door:

- afdeulingsbestuur van Nijmegen.
- L. N. van Asperen te Haarlem.
 - E. H. Bergsma te Amersfoort.
 - Eigen aanmelding.
 - J. Bruins te Bergen-op-Zoom.
 - Mevrouw M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraten te Nijmegen.
 - E. Verwey—Mejan te Nijmegen.
 - R. J. van der Tuuk te Nijmegen.
 - J. C. Baudoin te Den Haag.
 - A. J. A. van Driem te Den Haag.
 - J. Noordhoff, te Den Haag.
 - Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West te Malang.
 - L. D. Petit te Amsterdam.

Voorgesteld door:

- den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
- den heer J. C. Baars te Apeldoorn.

Afschrijvingen:

- E. V. Matheron, Hoofd Gemeentewerken te Blitar (overleden).
- H. L. H. Baron van Isselmuden, Oud-Kapitein N.-I. L., Amersfoort (overleden).
- J. Kindermann, Den Haag, v. Stolkweg 7a. (overleden).
- S. Dikstaal, Hilversum, P. C. Hooftlaan 7. (overleden).
- L. J. Corver, Amsterdam, Bilderdijkstraat 90I.
- L. Th. van Haafden, Oegstgeest, Regentesselaan 37.
- J. R. Buijs, Heemstede, Laan van Bloemendaal 9.
- Ratoe Walangon te Ratah Totok (Menado).

Adresveranderingen:

- L. Veltman, Techn. Ambt. Dep. Op. W. van: Willemstad, naar: Amsterdam (Z.), Mesdagstraat 7. f5.—
- A. A. Quanjier, Oud-Houtvester O.-I., van: Amsterdam, Ferd. Bolsstraat 138III, terug naar: Oengaran (Semarang).
- Ir. Ch. F. van Haefden, Amsterdam (Z.), Stadhouderskade, van: 36, naar: 82.
- J. C. Jurrjens, Amsterdam, van: Valeriusstr. 107, naar: Pythagorastraat 67.
- Dr. H. Kikkert, Czn., Haarlem, van: Heerenweg 267, naar: Wagenweg 222.
- Mevrouw J. Reerink, van: Den Haag, Waalsdorperlaan 40, terug naar: Haarlem, Nieuwe Gracht 100.
- F. C. Weiffenbach, Ind. Cand. van: Haarlem, Kleverparkweg 108, naar: Leiden, Schelpenkade 38. f5.—
- G. Perk, Oegstgeest, Prins Hendriklaan, van: 15 naar: 7.
- F. G. Woudstra, Jur. litt. stud., Oegstgeest, Juliana-laan, van: 3 naar: 23.
- D. F. Wilhelmi, van: Oosterbeek, Grintweg 6 naar: Bruxelles, Boulevard Lambermont 284.
- E. J. M. Ochsenorf, Generaal-Majoor b.d., van: Arnhem, Rembrandtlaan 10 naar: Den Haag, Houtrustlaan 8. f5.—
- M. A. van der Sprong, Oud-Inspecteur P. en T. van: Brussel, Rue des Plantes 1 naar: Locarno, Villa Ranzoni, p.a. Mad. Gubbi.
- A. C. Deenik, Scheveningen, van: Badhuisweg 21 naar: Leuvense Straat 59.
- R. M. Spiegelburch, Den Haag, van: Van Speijkstraat 171 naar: Fahrenheitstraat 513.
- Mr. J. Th. Goossens, Oud President v.h. Hoog-gerechthof, van: Weltevreden naar Den Haag, p.a. N. I. Escompto Mij.
- Rectificatie: J. Hardeman, Directeur Dep. v. Onderwijs en Eeredienst N.-I. m.v. blijft te Den Haag, Beeklaan 482.
- Mevrouw M. Meyboom—Timmer, van: Amersfoort, Barchman Wuytterslaan 62, naar: Hilversum, Pension Cramer, Mauritslaan 62. f5.—
- G. J. Oudemans, Oud-Resident, van: Gallspach, naar: „Huize de Werve“, Chasséestraat 22, Ginneken. f5.—
- Ir. W. F. Baron van Asbeck, Den Haag, van: Javastr. 140, naar: Bankastraat 54.
- J. J. van Driel, van: Den Haag, Sophialaan 2, naar: Onderng. „Tlogo“ Salatiga.
- J. W. Jalink, thans te Kalianget. (Madoera).
- W. R. van Nauta Lemke, thans Inspecteur 1ste klasse P. T. T. te Weltevreden.
- J. Tuijten, thans 1ste Machinist s.f. „Semboro“, Halte Tanggoel.
- H. I. Bussemaker, Burgemeester, van: Den Haag, Laan van Meerdervoort 184, naar: Soerabaja, Oudemohongweg 47.